

2011. május 6-8.,
ELTE BTK kari tanácssterem
Eötvös József Collegium

III. Biológia-Kémia
Szakkollégiumi
Konferencia

Eötvös^{XII.} konferencia 2011. május 6–8.

ELTE BTK kari tanácssterem
Eötvös József Collegium

Fővédnök:

Horváth László *(igazgató)*

Szervezők:

Eötvös Collegium

Diákbizottsága

Tóth Olivér István *(elnök)*

Boros Mirjam

Bottyán Emese

Garamszegi Balázs

Gyöngyösi Megyer

Machó Zsófia

Informatikai felelősök:

Hapák József *(honlap)*

Cséri Tamás

Ölvedi Tibor

Arculat:

Körtesi Márton

A konferencia programja

május 6., péntek

- 14.00–14.15 – Megnyitó
- 14.15–15.10 – Inzelt György: *A kémia és az elektromosság frigyének gyümölcsei*
- 15.20–16.40 – Biológia szekció
- 16.50–18.10 – Kémia szekció
- 18.20–20.40 – Informatika szekció

május 7., szombat

- 8.00–9.00 – Pléh Csaba: *A magyar pszichológia a 20. században: eszmék és társadalom*
- 9.15–10.35 – Matematika szekció
- 10.50–12.10 – Földrajz, földtudomány szekció
- 13.00–20.45 – Történeti ülés
 - 13.00–14.30 – Archaeológia szekció
 - 14.30–16.00 – Egyháztörténet szekció
 - 16.15–16.35 – Könyvbemutató (Borsi-Kálmán Béla)
 - 16.35–17.50 – Új- és jelenkortörténet szekció
 - 18.00–19.45 – Koraujkor-történet szekció
 - 19.45–20.45 – Collegiumtörténet szekció

május 8., vasárnap

- 8.00–11.00 – Társadalomtudomány szekció
- 11.15–12.35 – Klasszika-filológia szekció
- 13.00–14.40 – Klasszikus irodalom szekció
- 14.55–16.35 – Kortárs irodalom szekció
- 16.50–18.30 – Nyelvészet szekció
- 18.45–20.25 – Filozófia szekció
- 20.25–20.30 – Zárszó

Esti programok

május 6., péntek

21.00 – Sütögetéssel egybekötött kertiparti (EJC kert, Ménesi út 11–13.)

május 7., szombat

21.00 – Snookeroktatás a Kobuci Klubban (Ménesi út 1.)

május 8., vasárnap

21.00 – Bemutatóval egybekötött beszélgetés Soós Eszter volt collegistával és bűvésszel (Kobuci Klub, Ménesi út 1.)

Részletes beosztás

május 6., péntek

14.00–14.15 Megnyitó

14.15–15.10 Inzelt György előadása (plenáris előadás)

15.10–15.20 Szünet

15.20–16.40 Biológia-kémia szekció I.

Szekcióvezető: Dr. Hudecz Ferenc

15.20–15.40 Rádli Martina

ELTE – EJC

OSM (CCM2) állványfehérje szerepe a p38 MAPK jelátviteli modul szerveződésében

A mitogén-aktivált protein kinázoknak (MAPK) kiemelkedő funkciójuk van az eukarióta sejtek egyes jelátviteli folyamatainak szabályozásában. E protein kinázok a jel megfelelő irányú terjedésének érdekében meghatározott hierarchia szerint jelátviteli modulokba szerveződnek. Minden modul tartalmaz egy MAPKK-kinázt, egy MAPK-kinázt és MAP-kinázt, amelyek egymást foszforiláció útján aktiválják. Az adott modulok összeszerelődéshöz állványfehérjék is szükségesek lehetnek, amelyek a feltételezések szerint a modul elemei konformációjának módosításával segíthetik elő a kaszkád különböző szintjei között kialakuló interakciókat. Kísérleteim által megpróbáltam felderíteni a MEKK3, MKK3 és p38alfa proteinek által alkotott modul tagjainak modulon belüli interakcióit, majd megvizsgálni, mennyiben módosítja ezeket a fehérje-fehérje kölcsönhatásokat az OSM, a modul feltételezett állványfehérjéjének jelenléte. Továbbá elkezdtem feltérképezni az OSM és a MEKK3 közötti interakció specifitását biztosító peptidszekvenciákat. Munkám során rekombináns módon előállított humán fehérjékkel kötődések kimutatására alkalmas pull down kísérleteket végeztem. Az eredmények megerősítik a feltételezést, miszerint az OSM interakcióba lép a MEKK3 és MKK3 kinázokkal, tehát valóban szerepe lehet a MEKK3, MKK3, p38alfa modul szerveződésében.

15.40–16.00 Orbán Ildikó

ELTE – EJC

Holocén erdőhatár-változás a Retyezát-hegységben

Az antropogén erdőirtás magashegyi környezetben a fahatár-ökotön szerkezetét az elmúlt évezredekben jelentősen befolyásolta. Erre vonatkozóan számos információval rendelkezünk az Alpokból, ám a Kárpátokban hasonló kutatások alig ismertek. Vizsgálatom helyszíne, a déli-kárpátokbeli Retyezát hegységben található Gales-tó 1990 méter tengerszint feletti magasságon helyezkedik el, az erdőhatár és a fahatár között, így kiválóan alkalmas arra, hogy üledékéből az erdő- és fahatár holocén változásaira vonatkozóan értékes információkat nyerjünk. Előadásomban a paleoökológia eszköztárát felhasználva próbálom meg tehát felvázolni a Gales-tó környékének holocén vegetációtörténetét, különös tekintettel arra, hogy hogyan alakult a felső erdő- és fahatár, mely fafajok alkották, és változásai milyen mértékben értelmezhetők klimatikus változásokkal illetve antropogén hatásként.

16.00–16.20 Szlávicz Eszter

MTA SZBK – EJK

*Hemopresszin peptid fragmensek G-fehérje aktivációs hatásai
patkány agyi membrán preparátumokon*

A kannabisz receptorok két altípusát különböztetik el, a CB1 főleg a központi idegrendszerben, a CB2 pedig főként az immunsejteken található meg. Rágcsáló agy- és zsírszövetből azonosították a CB1 altípus lehetséges endogén ligandját, a hemopresszint. Ez a nonapeptid a CB1 receptorok szelektív ligandja lehet, némi antagonistá és inverz agonista tulajdonsággal. Maga a hemopresszin a hemoglobin alfa-láncának derivatívuma, hipotenzív hatású, és a perifériás hiperalgéziás válasz inhibitora. A nonapeptid (HP1) és heptapeptid fragmensének (HP2) in vitro biokémiai hatásait laborunkban G-fehérje aktivációs és receptorkötési teszttel vizsgáltam. Felmerült a hemopresszin hatások naloxon érzékenysége, ezért a peptidek esetleges opioid hatásait is megnéztem, de az opioid és nociceptin receptorkötési tesztekben inaktívnak találtam őket. Hatékonyan aktiválják viszont a G-proteinek, a HP1 esetén kb. 15%-os a stimuláció, míg a HP2 alkalmazásakor magasabb, 20-25%-os mérhető, ami a CB1 receptor antagonistá AM251-gyel gátolható volt. Az eredmények azt jelzik, hogy a hemopresszin a CB1 receptorokon hat, ami azért érdekes, mert a CB1 receptornak nem peptid, hanem lipidtermészetű ligandjai ismertek.

16.20–16.40 Mokos Judit

ELTE – EJK

Emberi sajátosság – Főemlősök tanult jelnyelvhasználata

Az embernek régi álma, hogy megszólaltasson valamilyen állatot. Ám eddig a beszéd emberi sajátosság maradt. Az emberi beszédalképesség kialakulásáért felelős gén csupán két helyen tér el a csimpánzokétól. Többek közt valószínűleg ezért más a csimpánzok gégeje. A csimpánz, csakúgy, mint a majmok többsége, természetes körülmények között is használ kézjeleket a fajtársaikkal való kommunikációban. Evidensnek tűnik tehát, hogy jelnyelvi jeleket próbáljunk megtanítani nekik. Több sikeres kísérlet is volt erre, az állatok átlag 150-200 jelet sajátítottak el. A kísérletben csimpánz és gorilla is részt vett, az állatok egy részét kis koruktól fogva családmodellben, gyermekként nevelték, másokat laboratóriumi körülmények közt vizsgálták. A jelnyelven kívül a mesterséges, a valóságtól nagyon elvonatkoztatott lexigram jelekkel is kísérleteztek. Az állatok képesek voltak több száz kifejezést megtanulni, azokat saját céljaikra felhasználni, alkotó módon variálni, többségük új kifejezéseket is kitalált a régieket kombinálva. Vitatott azonban, hogy vajon használtak-e nyelvtant, és hogy ezzel a kétséggel együtt is nevezhetjük-e kommunikációjukat egyféle beszédnek.

16.50–18.10 Kémia szekció

Dr. Hudecz Ferenc

16.50–17.10 Mizsei Réka

ELTE – BK

Élelmiszerek kerülőutakon

A koffein-, alkohol-, glutén- vagy laktózmentes termékek mára már bizonyítottak. Vajon hogyan és miért állítják elő ezeket az élelmiszereket? Miként szabadulnak meg a természetes összetevőtől úgy, hogy a termék íze, illata és állaga legkevésbé változzék? Milyen nehézségeket okoz – esetleg milyen előnyökkel jár – a feldolgozás során, illetve a fogyaszthatóság, élvezhetőség szempontjából az adott komponens hiánya? Mi lesz a sorsa az eltávolított anyagoknak? Miért édesebb a laktózmentes tej? Csontvédő a „mild” gyümölcsle? Miből készül a műkacsa? Ezekre a kérdésekre keresem vegyész szemmel a válaszokat, és gyakran rácsodálkozom az élelmiszertechnológia, a mezőgazdaság vagy a mikrobiológia ötletes megoldásaira.

17.10–17.30 Faragó Eszter

ELTE – BK

Egy nanobogyócska „élete”

Mi az a nanobogyó? Mire jó? Mitől bogyó? Miért van élete? Körülbelül ezek a kérdések merülhetnek fel az olvasóban a cím láttán. A nanobogyó vagy tisztességes nevén nanorészecske olyan kémiai részecske, amely nanométeres mérettartományban van. Igen sok fajtája létezik, igen sok helyen használják. Előadásomban bevezetőként szeretnék röviden bemutatni néhány érdekes, meglepő példát az alkalmazásukra. Majd végigkövetjük egy, az élettudományok területén alkalmazott nanorészecske sorsát a „születésétől” a „haláláig”.

17.30–17.50 Csordás Barbara

ELTE – BK

Királis koronaéterek enantiomer-megkülönböztetésének, ionszelektivitásának felderítése kiroptikai módszerrel

Kutatásaim során modellvegyületként alkalmazott királis koronaéter gazdamolekula származékok primer szerves ammóniumsókkal alkotott komplexeit, enantioszelektivitását tanulmányoztam elektronikus cirkuláris dikroizmus (ECD) spektroszkópiával. Céлом volt még deprotonálható koronaéterek, mint folyadéktömb-membrán transzportban részt vevő jelölt ionofórok vendégmolekulákkal, illetve fémionokkal alkotott komplexek vizsgálat, gyűrűikbe épített, valamint a kiralitáscentrumhoz kapcsolt szubsztituensek szerepének felderítése. Tanulmányoztam továbbá különböző oldószerek, illetve a víz hatását a gazdamolekulákra, komplexképzésükre. Titrálási vizsgálataim pedig a komplex sztöchiometria meghatározására irányultak.

XII. Eötvös Konferencia

17.50–18.10 Szemjonov Alexandra

ELTE – EJC

Kollagén modellezése kvantumkémiai módszerekkel

Az emberi és a legtöbb állati szervezetben az összes fehérjének akár a negyed részét is kiteheti a kollagén. Számos fontos kötőszövetnek, például a bőrnek és csontnak a fő alkotóeleme. Speciális felépítésének köszönhetően teszi a különböző kötőszöveteket mechanikailag ellenállóvá és rugalmassá. Elsődleges, másodlagos és harmadlagos szerkezete ezért már régóta érdekelte a kutatókat, és felderítése nagy kihívást is jelentett nekik. Ennek a különleges szerkezetnek a stabilitását és biológiai funkcióját azonban bizonyos tényezők csökkenthetik. A különböző, kollagént modellező peptidekben különösen érdemes vizsgálni az aminosavcserék hatását és a feltekeredés mechanizmusát, ugyanis így jobban megérthetjük, hogyan szerveződnek a kollagénmolekulák a szövetekben, és közelebb kerülhetünk több betegség, például a *osteogenesis imperfecta*, az *Ehlers-Danlos-szindróma* és az *Alport-szindróma* hátterének a megértéséhez.

18.10–18.20 Szünet

18.20–20.20 Informatika szekció

Szekcióvezető: Dr. Kozma László

18.20–18.40 Hapák József

ELTE – EJC

Rendszerszintű integráció

Napjaink egyik legfelkapottabb témája a rendszerszintű integráció, amely valószínűleg az utóbbi évek egyik legjelentősebb architektúrális változása. Egyre több gyártó próbál erre az új ösvényre lépni, mint például az nVidia, az Intel és az AMD. Hatása az informatikai eszközök minden területén érzékelhető, az egyszerű személyi számítógépeken kívül az okostelefonoktól egészen a superszámítógépekig. Ennek ellenére – meglátásom szerint – előnyei, és azok kihasználása, az általa hozott változások még nincsenek kellőképp elterjedve a köztudatban. Előadásom során igyekszem megválaszolni ezeket a kérdéseket, összefoglalni a rendszerszintű integráció eredetét, az egyes gyártók hardveres és szoftveres megoldásait, és persze legfőképp azt, hogy milyen előnyöket rejt magában ez az új irányvonal a felhasználóknak, és hogy milyen hatással van ránk, programozókra.

18.40–19.00 Kovács Péter – Sümegi Károly

ELTE – EJC

Trigonometrikus görbék a síkon

Az előadás témája kéttagú, komplex értékű trigonometrikus polinomok vizsgálata. Ismeretes, hogy a komplex számok és a kétdimenziós vektorok természetes módon megfeleltethetők egymásnak. Ezzel a megfeleltetéssel egy ilyen polinom tekinthető valamely síkbeli sima görbe egy paraméterezésének. Ezen görbék – bár matematikailag egyszerűen felírhatók – meglepően változatos geometriai tulajdonságokkal rendelkeznek, amely tulajdonságok meghatározóak a felhasználhatóság szempontjából. A komplex görbék geometriáját az alábbi szempontok szerint vizsgáljuk: középpontos, tengelyes, forgási szimmetria, extrémális pontok, görbületi szélsőértékek, egyszerű görbék jellemzése. A görbék egyik felhasználási területe az approximáció-elmélet. Megnézzük, mire lehet használni a Hausdorff-távolságot a gyakorlatban, és a Fourier-módszer segítségével szakaszonként lineáris görbéknek egy terület alapú közelítését adjuk. Az előadást ábrák teszik érthetőbbé.

19.00–19.20 Eichhardt Iván

ELTE – EJC

Nomád π -kalkulus

Az előadásom mobil folyamatokról és a π -kalkulusról szól, hogy segítségével hogyan írhatunk le és ellenőrizhetünk osztott rendszereket. A mobil „agent”, gyakorlatilag futó folyamatok mozgatható egysége. Ezek közötti kommunikáció vizsgálatára nézünk nyelvi elemeket. Alapvetően két csoportra, vagyis két nyelvi szintre oszthatóak: az alsó szintű nyelv segítségével a programozó a mobil agent aktuális helye ismeretében, helytől függő (*location dependent*) elemek segítségével, magas szinten helytől független (*location independent*) nyelvi elemek segítségével képes leírni a kommunikációt az agent-ekkel, függetlenül attól hova költöztek (*migráció*). A nyelv magas szintjének leírásához kifinomult algoritmusok szükségesek, melyekkel így megteremthetjük osztott rendszerünk alapjait. Ezt az elképzelést Sewell, Wojciechowski és Benjamin Pierce munkája, a Nomadic Pict nyelv, illetve az elméleti alapjául szolgáló Nomád π -kalkulus segítségével mutatom be.

19.20–19.40 Kovács Györgyi

ELTE – EJC

Save the e - books by the world just now ? – A fordítóprogramokról

Az informatika fejlődése más tudományágak előrehaladását is jelentősen segítette az elmúlt években. A számítógépek használata sok tevékenységet felgyorsított, automatikussá tett. Az előadásom az emberi nyelvek gépi fordításának lehetőségeit vizsgálja, röviden áttekintem a gépi fordítás történetét és a három megközelítési módját (*direct, interlingual, transfer*), ezek előnyeivel és hibáival együtt, valamint megvizsgálom, hogy az interneten ma szabadon elérhető fordítóprogramok milyen mértékben képesek segítséget nyújtani az adott nyelvet nem vagy alig beszélők számára, és melyek a magyar nyelvnek azon elemei, melyeknek fordítása problémás bármilyen fordítóprogram számára. Konkrét példákon szemléltetem a gépi fordítóprogramok használatát, bemutatva néhány még megoldásra váró kérdést.

19.40–20.00 Sztupák Szilárd Zsolt

ÓE

Algoritmikus problémák ad hoc hálózatoknál

Állandóan változó világunkban egy dolog biztos: minden állandóan változik. Ennek a folyamatnak a modellezése és vizsgálata semmilyen tudományág szempontjából nem könnyű. Vegyük például a mobilkommunikációt. Ebben az eszközök állandóan mozgásban vannak, mindig máshogy vannak összekötve. Gráfelméleti szempontból ez olyan, mintha a gráfunk minden pillanatban teljesen megváltozna. Előadásomban ilyen jellegű gráfokról, és a köréjük építhető elméletekről, algoritmusokról fogok beszélni. Szó lesz az F-legrövidebb utakról, mobil utakról, valamint az inverz legrövidebb út problémájáról. Ki fog derülni, hogy ezekben a rendszerekben bár még a leg-egyszerűbb kérdés is nehezen eldönthető (pontosabban NP-nehéz), a világunk mégis működik, és hát állandóan változik.

20.00–20.20 Parragi Zsolt

ELTE

Modern gyakorlatok az informatikában

Az egyetemi oktatás alatt az informatikus hallgatók viszonylag gyakran találkozhatnak olyan új, kísérleti nyelvekkel, illetve módszerekkel, melyek valamelyik egyetemen születtek, és még csak mindössze egy szűk csoport dolgozik rajtuk, illetve alkalmazza őket. Ezek között sokszor akadnak olyanok, amik később aztán meg is jelennek az iparban ténylegesen használt eszközök között, így előrébb vite az informatikusok életét. Azonban ilyenekkel találkozhatunk egy másik forrásból is, amikor a kezdeti fejlesztést nem az oktatási intézmények, hanem a szakma nagyobb cégei végzik – ezekről viszont sokkal kevesebb szó esik, pedig ugyanúgy sok érdekességet találhatunk közöttük, és viszontláthatjuk majd mindennapjainkban. Előadásom célja tehát bemutatni, hogy olyan apró cégek, mint például a Microsoft, a Google vagy a RedHat miken dolgoznak az utóbbi időkben, amik még igen kísérleti fázisban vannak, de talán érdemes odafigyelni rájuk.

20.20–20.40 Englert Péter

ELTE – EJC

Algoritmikus problémák

„Írj programot, amely 1.000.000 dominóról 2 másodpercen belül megadja, hogy milyen hosszú a leghosszabb lánc, amit ki lehet rakni belőlük!”
„Hány egész koordinátájú pont található egy s -dimenziós, adott paraméterekkel rendelkező ellipszoid belsejében?” „Adott egy fa elsőfokú pontjainak száma és páronkénti távolságaik. Hány csúcsa van összesen a gráfnak?”
Ez csupán pár példa arra, hogy milyen feladatokkal is találkozhat az ember egy algoritmikus versenyen. Az ilyen jellegű kérdéseket egyesek érdekesnek, mások értelmetlennek tartják, és gyakorlati hasznukat vitatják. Mindenesetre van, ami biztos: sok kiváló informatikus szentel nekik sok-sok órát az idejéből, és a programozási tudásnak, algoritmikus ismereteknek fontos mércéjét képezik. Előadásomban szeretnék bemutatni pár, algoritmikus problémák megoldását segítő, gyakran használt megközelítést (dinamikus programozás, branch-and-bound, ...); valamint pár a gyakorlatból vett példát mutatni használatukra.

május 7., szombat

8.00–9.00 Pléh Csaba előadása (plenáris előadás)

9.00–9.15 Szünet

9.15–10.55 Matematika szekció

Szekcióvezető: Burcsi Péter

9.15–9.35 Farkas Csaba

BBTE – FGySzK

Egyensúlyi feladatok vizsgálata variációs elveken keresztül

Az előadás variációs elvekkel vizsgált egyensúlyi feladatok megoldásáról szól. Sikertől kétváltozós függvényekre igazolni egy variációs elvet, amelynek a segítségével egyensúlyi feladatok megoldására adhatunk létezési feltevést. A tétel további finomításával lokalizációkat igazolhatunk.

9.35–9.55 Horobetz Emil

BBTE – FGySzK

Csoportthatások és alkalmazásai

Algebrában és geometriában a csoportthatás fogalma egy objektum szimmetriáinak leírására szolgáló eszköz. Általában halmazok szimmetriáit vizsgálva a módszer kiterjeszthető addicionális tulajdonságokkal rendelkező struktúrákra is. Az előadás során véges gráfokon vett csoportthatásokat fogunk vizsgálni, majd a pályákra való bontás módszerét használva meglepő példákat és eredményeket mutatunk be különböző tudományterületekről.

9.55–10.15 Blázsik Zoltán

ELTE – EJC

A rabló-pandúr játékok

A „Cops and Robbers” (magyarul: Rabló-pandúr) játéknak rengeteg egymástól lényegesen eltérő fajtája ismert és vizsgált. A játékokban egy dolog közös: néhány pandúr szeretné elfogni a rablót, akinek célja ennek megakadályozása. Ehhez a „játszótér” egy összefüggő gráf lesz. Az előadásban egy konkrét játékon mutatnám be a témakör alapvető fogalmait, úgymint a fa-felbontás, a fa-szélesség, vagy egy gráf minorja. Végezetül pedig a játék általánosítási lehetőségeiről, a különböző fajtákról lenne szó.

10.15–10.35 Bencs Ferenc

ELTE – EJC

Fák általánosítása

Robertson és Seymour 2004-re bizonyított tétele meglepő eredményt hozott a gráfcsoportok jellemzésében. Egy minorzárt gráfcsoportnak véges sok tiltó gráfja van. Az egyik ilyen gráfcsoport, amit maguk a tétel névadói is vizsgáltak, a k -széles gráfok családja. A motiváció a gráfkereső algoritmus általánosítása során jött létre, amikor ugyanis a célpont mozog. A különböző megfogalmazások és a nagy általánosítási lehetőség miatt sok rabló-pandúr játék alakult ki. Ezek közül kettőt vázolnék az előadás folyamán, melyek közül az egyiket Robertson és Seymour is vizsgált a fa-szélesség segítségével.

10.35–10.50 Szünet

10.50–12.10 Földrajz-földtudomány szekció

Szekcióvezető: Czirfusz Márton

10.50–11.10 Ignéczi Ádám

ELTE – BK

Az akkumulációs területarány-módszer optimalizálása néhány atipikus jégárcsoportra

Munkám során egy glaciológiai eljárást, az akkumulációs területarány módszert (AAR) vizsgáltam. Ez egy éghajlat-rekonstrukciós eljárás, segítségével becsülhetőek az egykor jellemző hóhatárok. A módszer azon alapul, hogy az egyensúlyi állapotú akkumulációs területarány (AAR_0) adott gleccseren állandó. Az AAR a gleccser felhalmozódási területének aránya a teljes területből. Az AAR_0 kitüntetett értékű AAR, amely akkor tapasztalható, ha a gleccser egésze tömegegyensúlyban van, azaz az évi tömegmérleg (BN) zérus. Az AAR_0 azonban nem egyetemes állandó, értéke különböző gleccsertípusokon más-más lehet. A jellegzetes AAR_0 értékek megállapítása recens gleccserek statisztikai vizsgálatával lehetséges. Ennek eszköze gleccserek BN, AAR adatainak regresszióanalízis végrehajtása. Munkám során két különleges jégárcsoport BN, AAR adatait vettem alá statisztikai elemzésnek. A vizsgált gleccsertípusok a túlfolyási (outlet)- és a trópusi gleccserek. Dolgozatomban ezen gleccsercsoportok jellemző AAR_0 -jaira, illetve az alkalmazott számítási eljárásra tettem megállapításokat. A munka jelentősége, hogy a gleccsercsoportokra tett megállapítások segítségével azokat bevonhatóvá lehet tenni környezeti kutatásokba. Így olyan területeken is lehetne glaciológiai szemszögből éghajlatkutatást végezni, ahol eddig ez nem volt lehetséges.

11.10–11.30 Gyimesi Zoltán

ELTE

A földrajztudomány kontextualista elbeszélésének körvonalai és a tudományos tudás történeti földrajza

A tudománytörténeti, tudományfilozófiai és tudományszociológiai szempontok elengedhetetlenek a különböző társadalom-földrajzi irányzatok *episztemológiai pluralizmusának* átláthatóvá és közvetíthetővé tételében. Előadásomban elsősorban az angolszász földrajz és az ún. tudománykutatások (science studies) szakirodalmára támaszkodom, amely a filozófiai „identitásválságban” szenvedő, *posztoszocialista* hazai társadalomföldrajz számára még kevésbé ismert megközelítésmódokat tartalmaz. Az előadásom alapvetően két részből áll. Elsőként a „whig” történetírás, a prezentizmus, az internalizmus és a szerkesztett narratívák kritikájával fényt derítetek arra, hogy a tudománytörténet és a tudományos diskurzus fölötti retorikai harc nemcsak a tudományon belül, hanem a társadalmi és a tágabb hatalmi-politikai környezettel összefonódva, különböző érdekek és intenciók szerint alakult. Másodikként, egy rövidebb kitérőben, az episztemológiai álláspontok és a tudományos tudás *kontextualizálásával*, a problémafelvetés végül a tudománytörténeti kutatások földrajzi kérdéseire vezet el. Mi befolyásolja az elméletek *terjedését*? Milyen különbségekre mutat rá az interpretációk és diskurzusok *földrajza*?

11.30–11.50 Farkas Márton Pál

ELTE – EJC

Geomorfometriai vizsgálatok marsi digitális domborzati modelleken

A földtudományok körében mára széles körben elterjedt a digitális domborzati modellek használata, és a felszín morfológiájának kvantitatív elemzésén alapuló geomorfometria, amely képes különböző eszközökkel a felszín sajátosságainak kiemelésére, automatikus keresésére. Jelen projekt esetében az ELTE és a TU Wien együttműködéséből adódóan hozzáférhettem az ESA Mars Express szonda nagyfelbontású sztereo kamerája (HRSC) képeiből származtatott digitális domborzati modellekhez, s így különböző térinformatikai szoftverek segítségével tanulmányozhattam a Mars felszínét. Az előadás során bemutatom, hogy egy korábban a háztetők automatikus felismerésére használt program miként alkalmazható a marsi felszíninformák elemzésére.

11.50–12.10 Segyevy Dániel Zoltán

ELTE – EJC

Mezőgazdaság Albániában

Előadásom témája Albánia mezőgazdaságának általános jellegű bemutatása a különböző ágazatokon keresztül, számítógépes prezentáció segítségével. Személyes motivációm, hogy versenyekből kifolyólag több földrajzi utat tettem már a Balkán-félsziget nyugati felére, 2010 nyarán pedig sikerült Albániába eljutnom, és ott mintegy 12 napot eltöltenem. Az ágazatot meghatározó aktuális kérdéseken túl nagy hangsúlyt kívánok fektetni a történeti háttérre is. Az előadásom első részében részletesen foglalkozok majd azzal, hogy Albánia hogyan válhatott a főbb cikkek tekintetében önellátóvá annak ellenére, hogy az országban – elsősorban a domborzati viszonyok miatt – rendkívül csekély a művelhető területek aránya, de az ország egy magyarországihoz hasonló népsűrűségi mutatóval rendelkezik. Ezt követően az elmúlt évtizedek mezőgazdasági eseményeit mutatom be, majd pedig a mezőgazdaság jelenlegi állapotát, lehetőségeit, kilátásait ismertetném.

12.10–13.00 Ebédszünet

13.00–14.30 Archaeologia szekció (Történész I.)

Szekcióvezető: Tóth Károly

13.00–13.15 Toronyi Alexandra

ELTE – EJC

Tiszabura-Bónishát szarmata kori településrészlete

A Nagykunsági-víztározó megépülését 19 feltárás előzte meg. Ezek egyike volt az ELTE Régészettudományi Intézete által Tiszabura-Bónisháton (Jász-Nagykun-Szolnok megye) végzett ásatás. A lelőhely több régészeti kultúrának is helyet adott (neolit, rézkor, bronzkor, vaskor, római-szarmata és népvándorláskor). Előadásomban a szarmata kori településsel foglalkozom, pontosabban annak egy részletét (egy ház, egy kút és négy gödör) mutatom be. Célom, hogy fényt derítsek az egykor ide települt nép életmódjára, szokásaira, illetve arra, hogy mikor éltek ezen a területen. A vizsgálat alapját az előkerült leletanyag – többnyire kerámia – értékelése és a telepnek a szarmata barbaricumban lévő többi településsel való összehasonlítása adja.

XII. Eötvös Konferencia

13.15–13.30 Novotnik Ádám

ELTE – EJC

Egy avar kori eszköztípusról: tarsolyzáró agancslemezek

Előadásomban egy, az avar kor folyamán használt eszköztípussal, a tarsolyzárókkal kívánok foglalkozni a paks-gyapai temető 1. számú sírja kapcsán. A részben csontból (agancsból), részben pedig bronzból készült tárgyak kutatástörténetének, típusainak, illetve jellemzőinek bemutatása mellett kitérek – korábban igen vitatott – rendeltetésükre is. Vetítéssel egybekötött előadásomban az eszköz kutatásának legújabb eredményeire kívánom föl hívni a hallgatóság figyelmét.

13.30–13.45 Őze Eszter

ELTE – EJC

Az Admonti Biblia illusztrációi

Az Admonti Biblia a tizenkettedik század második negyedében készülhetett, Salzburgban. Mivel a kódex feltehetőleg ezt követően Magyarországra, a csatári bencés kolostorba került, ezért szerves részét képezi a magyar Benedek-rendi kultúrának. 1937 óta a kódexet Bécsben, az Österreichische Nationalbibliothekben őrzik. Előadásomban a Biblia Csatárra kerülésével, keletkezéstörténetével szeretnék foglalkozni. A szakirodalomban máig nincs teljes egyetértés e kérdéseket illetően, így az ikonográfiai és stilisztikai elemzés ismertetésével szeretném kiegészíteni a bemutatott teóriákat, az apokaliptikus ábrázolásokkal kiemelten foglalkozva.

13.45–14.00 Orgován Kinga

ELTE – EJC

Tiziano Mária mennybemenetelét ábrázoló főoltárképe a velencei Santa Maria Gloriosa dei Frari-templomban

Az 1518. május 19-én felállított Assunta-oltárkép Tiziano életművében kiüntetett helyet foglal el: lezárja első alkotói korszakát, és egyben egy újat nyit meg. A főoltárkép kapcsán több kérdés is felmerül, amelyeket előadásomban kifejtek, mint például, hogy miért épp az akkor még meglehetősen tapasztalatlan, kellő hírnévvel nem rendelkező Tizianót bízták meg a ferences szerzetesek egy ilyen nagyszabású, felelősségteljes feladattal, mint a Frari-templom főoltárképének megfestése? Hasonlóan lényeges kérdések továbbá, hogy vajon lehetett-e egy korábbi oltárkép a helyén, és ha igen, mit ábrázolhatott; hogy milyen kapcsolat áll fenn a főoltárkép és közvetlen környezete, valamint a templombelső között; hogy ikonográfiaiailag milyen elődei lehettek Velencében; és hogy milyen közvetlen hatások érhatték Tizianót a Mennybemenetel-oltárkép megfestésekor? Tiziano oltárképével radikálisan új szemléletmódot honosított meg a velencei festészetben, és egyben Mária mennybemenetelének új, a későbbi évszázadokban is követendő prototípusát alkotta meg.

14.00–14.15 Veress Dániel

ELTE – PFK

A debreceni Vármegyeháza mint emlékezhely

A kiegyezést követő konszolidáció során 1876-ban átrajzolták a magyar megyerendszer térképét: többek között a Hajdúkerületet is vármegyévé kerekítették ki. Vitatott megítélésű, hogy az így létrejött Hajdú vármegye mennyire hézagmentesen illeszkedett a politikailag önálló hajdúk Bocskaiig ívelő történetéhez, hiszen a név továbbvitele mellett a kerület előjáróit és jelképeit is megtartotta, de a székhely az ősinek tekintett Hajdúböszörmény helyett Debrecen lett. A cívisvárosban a fiatal törvényhatóság közönsége 1911 és 1913 között épített magának alkalmas, reprezentatív megjelenésű Vármegyeházát, melyet vizsgálódásaim tárgyául választottam. A tervem túlmutat egy klasszikus építészettörténeti esszé összeállításán, ugyanis annak eredtem nyomába, hogy milyen jelképekkel igyekszik kifejezni magyar nemzettudatát a nagy háború előestéjén egy függetlenségi vármegye, illetve hogyan kap szerepet ebben a szimbolikában a fennmaradt, de megtépázott tekintélyű hajdúközösség identitása. A kutatás egyben egy kísérlet is, melynek tétje, hogy lehet-e Pierre Nora *lieu de mémoire* elméletét a magyar történelem esetében alkalmazni – szorosabban: tekinthetjük-e emlékezhelynek a debreceni Vármegyeházát?

14.15–14.30 Vita

14.30–16.00 Egyháztörténet szekció (Történész II.)

Szekcióvezető: Szögi László

14.30–14.45 Ternovác Balint

ELTE – EJC

A szerémi latin püspökség története 1343-ig

Az 1229-ben alapított szerémi püspökség a kalocsai érsek, Csák nembeli Ugrin magánpüspökségeként jött létre: ez az egyetlen bizonyíthatóan magánalapítású püspökség a magyar egyház történetében. A szerémi püspök nem csak a kalocsai érsek segédpüspökeként működött, ugyanis Kón már az alapítástól kezdve saját székeséplommal és székeskáptalannal rendelkezett. A püspökség missziós céllal jöhetett létre, ezt a névadás is bizonyítja: a latin egyházban a térítőpüspökségeket ugyanis területükről, nem pedig székhelyükről nevezték el. A szerémi püspökség véleményem szerint a XIII–XIV. században nemcsak a Szávától délre fekvő, ún. Túlsó-Szerémséget (Sirmia Ulterior-t), hanem a Duna és Száva közti terület (Sirmia Citerior) egyes részeit is magában foglalhatta (például Kót és annak környékét mindenképpen). A szenternyei székeskáptalan, mint második püspöki székhely a tatárok pusztítása után jött létre a szerémi püspök kérésére 1247 körül. Ennek mintájára a kalocsai (bácsi) érsekség szolgálhatott, ahol a második, bácsi székhelyet ugyancsak az egyházmegye terjeszkedése indokolta. A kalocsai (bácsi) példának megfelelően a régebbi, kő központ sem szűnt meg, a szerémi püspökség ettől fogva két székhellyel rendelkezett. A kő és a szenternyei hiteleshelyek okleveleiből sajnos nem maradt fenn jelentős anyag, de az így is világos, hogy a kő káptalan mindvégig megőrizte domináns szerepét bírt a szenternyei székeskáptalannal szemben. A délvidéki területekről közismerten kevés középkori forrás maradt fenn, és ezért a szerémi püspökség történetét sem lehet részletekbe menően feltárni, a szerémi püspökök archontológiáját azonban így is több helyen pontosítani lehetett.

XII. Eötvös Konferencia

14.45–15.00 Szász Lajos

ELTE – EJC

Fikció és valóság: református prédikátorok Magyarországon a rendi világ utolsó évtizedeiben

A 19. század első évtizedeire már kialakult Magyarországon is az egyedi öntudattal rendelkező református lelkészi rend. A sajátos lelkészi életút, a hosszú iskolai képzés, a külföldi tanulmányút és a gyakran igen kicsiny településeken eltöltött munkás évtizedek egy sajátos értelmiségi hivatásmoddal állítanak elénk. Mindez a rokon szálakkal sűrűn átszőtt lelkészi rend tagjaiban egy közös identitást alakított ki. Előadásomban a korabeli források által a lelkipásztorokról az utókor felé közvetített képet veszem nagyító alá. Megkísérlem a prédikátorok önmagukról kialakított képét összevetni a történeti kutatás eredményeivel. A társadalomtörténet módszertanával, a statisztika eszközeivel keresem a választ arra, hogy hol is helyezhetőek el a lelkészek a korabeli társadalomban.

15.00–15.15 Ilyefalvi Emese

ELTE – PFK

A lokális történelem megszerkesztése Bonczidai Dezső Lelkipásztori leveleiben

A belmissziói ideálokért küzdő református lelkész, Bonczidai Dezső (1902, Szilágyballa – 1946, Kolozsvár) 1932 és 1935 között kézzel írott, stencilgéppel sokszorosított leveleket küldött heti rendszerességgel kidei gyülekezetének. Ezekben különböző funkciójú, műfajú és tematikájú szövegek jelentek meg egymás mellett. A szerző ezen leveleit többek között arra is felhasználta, hogy a Kidéről összegyűjtött adatokból megszerkessze, majd folytatásokban közölje a falu és a közösség lokális történeteit. A korábbi kutatások rámutattak, hogy a 19. század végétől, 20. század elejétől nagy számban megjelenő helytörténeti jellegű szövegeket elsősorban a falusi értelmiségiek (papok, tanítók) írták. Előadásomban Bonczidai Dezső egyházközségének küldött levelein keresztül ennek egy sajátos esetét mutatom be.

15.15–15.30 László Gábor

ELTE – EJC

A baptista történetírás története

A történeti kutatás elengedhetetlen mozzanata a vizsgált problémák historiográfiai áttekintése. A magyarországi kisegyházak múltjával foglalkozók számára azonban nem állnak rendelkezésre az egyes felekezetek történetírásának történetét taglaló munkák. Ezt a hiányt igyekszünk jelen kutatásunk első, e konferencián bemutatásra kerülő fázisával pótolni a baptista felekezetre vonatkozóan. Előadásunkban egyebek mellett kitérünk a baptista „historikusok” generációinak legfontosabb teljesítményeire, jellegzetes módszereikre és tematikáikra, korlátaikra és tevékenységük politikai beágyazottságára, s kísérletet teszünk a jövőbeli folyamatok elmosódottan kivehető előjeleinek felvázolására is.

15.30–15.45 Jenőffy Zsuzsanna

PPKE

Eugenio Pacelli bíboros pápai legációja a budapesti Eucharisztikus Világkongresszuson

Figyelmet érdemel az a tény, hogy Eugenio Pacelli bíboros-államtitkárt, aki az 1938-as budapesti Eucharisztikus Világkongresszuson XI. Pius pápát képviselte, alig egy év múlva XII. Pius néven a katolikus egyház fejévé választották. Dolgozatom arra kíván rávilágítani, mi volt az, mely ennyire megérintette Pacellit látogatása során, hogy még 1956-ban is felszólalt a magyarokért. Bemutatom az Eucharisztikus Világkongresszus előzményeit, szervezését, lefolyását, és végül azt, milyen nyomot hagyott ez XII. Pius emlékezetében. A témában a forrásanyag szegényes, mivel az elmúlt rendszer igyekezett elfelejteni a Horthy-korszak érdemeit – meg kell hagyni, érdem, hogy Magyarország Trianon után ilyen világünnepély rendezési jogát nyerte el, és egy ilyen magas rangú személyt láthatott vendégül, mint Eugenio Pacelli. Szerencsére néhány könyvtárban megtalálhatóak a kongresszus emlékei, sőt a Prímási Levéltárban is megőrizte az Eucharisztikus Világkongresszus relikviáit egy különleges újságcikk- és fotóalbum sorozat. Segítségemre voltak még a Nemzeti Audiovizuális Archívum honlapján található filmhíradók, és még élő szemtanúk visszaemlékezései.

15.45–16.00 Vita

16.00–16.15 Szünet

16.15–16.35 Könyvbemutató: *Borsi-Kálmán Béla*

16.35–18.05 Koraújkor-történet szekció (Történész III.)

Szekcióvezető: Molnár Antal

16.35–16.50 Póka Ágnes

ELTE – EJC

Wernher György és gazdaságsszervező tevékenysége

Wernher György igen jelentős gazdaságirányító tevékenységet végzett a koraújkori Magyarországon: fellépett a felső-magyarországi városok érdekeinek védelmében, az ő kezében futott össze Felső-Magyarország gazdasági irányítása, majd részt vett az erdélyi pénzügyigazgatás újjászervezésében. Tevékenységét méltatlanul mellőzte a történettudomány, noha a bőséges forrásanyag indokoltta tette volna életének és tevékenységének feldolgozását. Előadásomban először bemutatom az általam felhasznált forrásokat, majd megvizsgálom, ki is volt Wernher, hogyan került Ferdinánd érdeklődésének homlokterébe, ezután tevékenységének három legfontosabb aspektusa közül kettőt fogok részletesen bemutatni, majd pedig megvizsgálom, hogyan csapódott le mindez a szakirodalomban, végül arra is választ kaphat a hallgatóság, miért nem volt, nem is lehetett Wernher a Szepesi Kamara elnöke. Végül összefoglalom eredményeimet, és kijelölöm a további kutatási irányokat.

16.50–17.05 Kádár Zsófia

ELTE – EJC

A jezsuita kollégium mint intézmény fejlődése a 17. század elejéig

A jezsuita kollégium mint intézmény létrejött, kiformalódása a jezsuita rend korai történetének egyik legérdekesebb kérdése. Intézményi szempontból nagyon jelentős hatást gyakorolt tevékenységük súlypontjainak átalakulására, a társaság kezdeti „koldulórendi” arculatának egyre inkább „tanítórendivé” formálódására. Ez a folyamat – amely nagyrészt a 16. században játszódott le – a jezsuiták magyarországi elterjedésének megértését is segíti. Ennek ellenére a hazai kutatások csak kis mértékben építettek Lukács Lászlónak a témában 1960–61-ben megjelent tanulmányára (*De origine collegiorum externorum deque controversiis circa eorum paupertatem obortis*, 1539–1608). Előadásomban ennek ismertetése után a korabeli magyarországi kollégiumhálózat jellemzőit kívánom bemutatni. Elsősorban arra keresem a választ, hogy a rendi szabályozások a gyakorlatban hogyan érvényesültek, a nyugati mintához képest a hazai intézmények és kollégiumalapítások miben tértek el. Ennek megismerése ugyanis lehetővé teszi, hogy a hazai fejlődést a jezsuita rendre jellemző nemzetközi keretekben vizsgáljuk és törvényszerűségeit megérthessük.

17.05–17.20 Arató György

ELTE – EJC

Felekezeti és szervitori szolgálat a XVII. század végi dunántúli köznemesség köreiben. Kísérlet az 1680. évi kemenesháti villogások társadalomtörténeti vizsgálatára.

1680 nyarán elterjedt a hír a Kemeneshát faluiban, hogy Kollonich Lipót győri püspök kezdeményezésére császári csapatok masíroznak Ostffyaszszonyfa, a dunántúli lutheránus köznemesség vezéralakjának, Ostffy Miklósnak a birtoka ellen, hogy elfogják az ott „rejtőzködő” Szcenci Fekete István superintendenst. A fenyegető veszélyre a környék nemessége fegyvert fogott, Ostffy pedig mozgósította kapcsolatrendszerét, és fölkészült az ostrom fogadására. A püspök és patrónusa védelmére spontán megszerveződő, több megyére kiterjedő hálózatban megtaláljuk a Dunántúl katonai és közigazgatási elitjének színe-javát, a Batthyány- és a lefejezett Nádasdy-ház szervitorainak jelentős részét. Különösen érdekes, hogy ennek az elfelejtett rendi megmozdulásnak az irányításában hogyan működött együtt a – törökellenes védelmi rendszerben sajátos regionális pozíciókkal rendelkező, ám ekkorra tkp. szerepvesztett – kemenesháti és rábaközi köznemesség. E két markáns helyi társadalmi csoport kapcsolatrendszerének elemzése a XVII. század végi dunántúli familiárisi és megyei intézményrendszer összefüggéseiről is árulkodik. Előadásomban a lipóti abszolutizmus alkonya és a viszszafogláló háborúk hajnala közti, a kuruckor irányába átalakuló dunántúli szervitori társadalom erővonalait vázoló föl.

17.20–17.35 Nagy János

ELTE – EJC

Rendi ellenzék és kormánypárt az 1751. évi országgyűlésen

Az 1751. évi országgyűlés története kevesebb teret kapott a szakirodalomban, mint amennyit jelentősége folytán megérdemelt volna. Az országgyűlés heves ellenállását látva Mária Terézia egy időre elállt a nemesi adómenetesség felszámolását célzó Haugwitz-féle reformok Magyarországra való kiterjesztésétől. A királynő – belátva kudarcát – a kieső jövedelmek pótlására vezette be később az ország gazdasági fejlődését hosszú távon hátrányosan érintő vámrendeletet. Az országgyűlési küzdelmek középpontjában ekkor is az adóemelés és a rendi kiváltságvédelem kérdései álltak. Ezen az országgyűlésen a korábbiakhoz képest sokkal hevesebb küzdelem zajlott az ellenzék és a kormányzatot támogatók tábora között. A dietai viták részletei az országgyűlési naplók forrásadottságai miatt általában homályban maradnak ugyanúgy, mint az országgyűlési szereplők egyéni életpálya-, és családtörténete. A hivatali iratok mellett a magánjellegű, illetve irodalmi források is rendelkezésre állnak az elemzéshez. Előadásomban Festetics Pál apjához, Kristófhöz írott leveleinek és néhány országgyűlési pasquillusnak a vizsgálatával kívánok néhány új adalékkal szolgálni az egykori történések megértéséhez.

17.35–17.50 Kökényesi Zsolt

ELTE

Mária Terézia felvilágosult abszolutista imázsa a bécsi nemesi iskolák tükrében

Az uralkodói képek, imázsok vizsgálata fontos kérdése az udvari kultúra, az abszolutizmus- és a reprezentációtörténeti kutatásoknak. Mária Terézia imázsa regnálása alatt sokat változott. Számos barokk és felvilágosult attribútumot vett fel. Bécsben a nemesi iskolák és különféle alapítványok a 18. század derekán virágkorukat élték. Ezek az iskolák soha nem látott támogatottságot élveztek, amit az uralkodónő saját reprezentációjára is felhasznált. A tudomány patronálása már régóta az uralkodói reprezentáció eszköze volt, de az iskolaügy fejlesztése már felvilágosult vonásnak tekinthető. A császárné imázsa már 1765 előtt is viselt magán felvilágosult (despota) attribútumokat. Az előadásom célja Mária Terézia felvilágosult abszolutista uralkodói képének a bemutatása a bécsi nemesi iskolákhoz különösen a nevét viselő Theresianumhoz fűződő viszonya mentén. Bécsben, az 1750-es évektől három fő helyszíne létezett a nemesi iskolázatásnak: a Löwenburg féle Konviktus, a Savoyai Akadémia és a Theresianum. Forrásaim mentén (korabeli bécsi sajtó, vizsgakiadványok, diákok és tanárok beszédei, képi források) Mária Terézia és a nemesi iskolák nyilvános kapcsolatát, mint az uralkodónő imázsának, reprezentációjának meghatározó elemét vizsgálom.

17.50–18.05 Vita

18.05–18.15 Szünet

18.15–19.30 Új- és jelenkortörténet szekció (Történész IV.)

Szekcióvezető: Borsi-Kálmán Béla

18.15–18.30 Boa Krisztina

ELTE – EJC

Egy civilizációs kihívás: az 1863–64. évi aszály és éhínség Békés megyében

Az 1861-től kezdődő meleg, száraz időjárás 1863–64-ben tetőzött, és ezzel a 19. század egyik legnagyobb természeti csapását, aszályt és éhínséget okozott hazánkban. Előadásomban az időjárási eredetű katasztrófa Békés megyei történetét a Békés Megyei Levéltár és a Magyar Országos Levéltár több fondjában található iratanyag alapján, az interdiszciplináris szemlélet jegyében mutatom be. A gazdasági krízis összefüggő elemeit folyamatként ábrázolom, míg a társadalmi feszültséget a munkanélküliségen, valamint az 1863. évi népszendüléseken keresztül érzékeltetem. A válságot fokozó betegségek és az éhhalál előrevetítik a demográfiai mutatók megváltozásának elemzését. A civilizációs kihívás az országos kormányshoz, a sajtó és a tudományos élet reakcióját egyaránt kiváltotta. A kár elhárítását helyi szinten egyrészt a települési írségbizottmányok és Kis János főispáni helytartó intézkedései, másrészt a könyöradományok és segélyek tették lehetővé. Az aszály az alföldi problémákra irányította a figyelmet, így elősegítette egy hasonló jellegű katasztrófa megelőzését.

18.30–18.45 Kedves Júlia

ELTE

Nemzetiség és nyelvhasználat a nyíregyházi evangélikus népiskolákban és gimnáziumban 1876–1910

Előadásomban a dualizmus kori nyíregyházi evangélikus iskolák nemzetiségi megoszlásának és nyelvhasználatának problémakörével, valamint a helyi szlovákságot érintő nyelvi asszimilációs törekvésekkel kapcsolatos kutatási eredményeimet mutatom be. Az elemzés alapjául iskolai iratok szolgálnak, melyek adatait összevettem a népszámlálási adatokkal. Feltérképeztem a szlovák ajkú tanulók arányának alakulását és területi megoszlásukat, valamint igyekeztem rávilágítani a változások mögött meghúzódó lehetséges okokra. Az oktatás nyelvhasználatát, nyelvi asszimilációra irányuló törekvéseit, valamint a szlovákok továbbtanulási lehetőségeit is körvonalaztam. A vizsgálat során kimutattam a szlovákság nyelvi asszimilációját, mely ütemét a statisztikák irreálisan gyorsnak tüntetik fel. Felfedtem a statisztikák torzító hatásainak mibenlétét, és támpontokat adtam a kép árnyalására. Rávilágítottam arra, hogy a tanyai környezetben markánsabban és tovább élt a szlovák nyelv használatának gyakorlata. Bemutattam az oktatás nyelvi asszimilációs céljait, módszereit és eredményeit. A továbbtanulás vizsgálatával felvázoltam a szlovák nyelvű diákok szerény lehetőségeit a társadalmi mobilitás terén.

18.45–19.00 Székely Tamás

PPKE

„Vajon megadassék-e?” – Munkások és választójog 1904-ben

1904 februárjában gróf Tisza István miniszterelnök és ideiglenes belügy-miniszter tájékoztató céljából vizsgálódást indított az állami kötelékben dolgozó munkásságról. A Lukács László vezette pénzügyi tárca által fel-
ügyelt M.Kir. Vasgyárak Központi Igazgatóságának kellett a „küszöbön álló választójogi reform” miatt részletes jelentést kidolgoznia. A statisztikai táblázatokkal kiegészített javaslatot jegyző Vajkay Károly központi igazga-
tó széles látókörű, művelt vezető volt, aki nagypolgári státusza ellenére is közelről ismerte a munkásság ügyes-bajos dolgait. Jelentésében politikai szempontból is éles különbséget tett az állami és magánszektorban dolgozó munkásság, csakúgy mint a szakmunkások és a képzetlenek között. Néze-
te szerint a választójogi reform kérdésében ezek bírhatnak jelentőséggel. A szociáldemokrata és szakszervezeti mozgalmakban komoly veszélyforrást érzett, azonban ezeket ellensúlyozhatónak tartotta. A politikai előítéletek és demagógia helyett olyan gyakorlati szempontokat javasolt érvényesíteni a választójogi cenzusban, mint a szolgálati idő hossza és a munkások nyug-
díj- vagy egészségpénztári tagsága. A társadalmi viszonyokon és a politikai csatározáson túl az 'úri osztálynak' a munkásokhoz fűződő hírhedten rossz viszonyáról is árnyaltabb képet rajzol a jelentés, melyben már az évtizedes politikai vitát megelőzően felmerültek az 1913-as Tisza-féle reform sarka-
latos elemei.

19.00–19.15 Rigó Balázs – Pál Zoltán

ELTE

Balra át! Adalékok a sportélet 1948 és 1953 közötti államosításához

A második világháború után Magyarországon a Magyar Kommunista Párt (1948. június után a Magyar Dolgozók Pártja) fokozatosan építette ki hatal-
mát. A szovjetizálás során 1949-re kialakult az egész társadalmat behálózó totális állam. A viláégés után hamar magára találó sportélet sem kerülhet-
te el sorsát. Miután a kommunisták megszerezték a legfontosabb kulcspozi-
ciókat, nekikezdték a sportélet szovjetizálásához: felszámolták a hagyomá-
nyos egyesületi struktúrát, a testnevelést szoros párt- és állami irányítás alá
vonták, a versenyzők számára új besorolási rendszert vezettek be. A sport
tömegesítése érdekében megalakították az MHK (Munkára, Harcra Kész!),
illetve az LMHK (Légy Munkára, Harcra Kész!) mozgalmat. Ahhoz, hogy köz-
vetlen irányítás alá vonhassák a sportéletet, felállították az Országos Sport
Hivatalt, majd az Országos Testnevelési és Sportbizottságot. Előadásunkban
ezt a folyamatot, a sportélet államosítását kívánjuk bemutatni a szakiroda-
lom, valamint eddig kiadatlan források segítségével.

19.15–19.30 Vita

19.30–20.30 Collegiumtörténet szekció (Történész V.)

Szekcióvezető: Reisz T. Csaba

19.30–19.45 Arató György – Perényi Károly

ELTE - EJC

„Őrült a könyvtárban” – Janicsek István tudományos munkássága

Janicsek István az Eötvös-collegiumi folklór legendás alakja: az éles eszű és önmagával szemben is kíméletlen követelményeket támasztó filosz megtestesítője, aki végül beleőrült munkájába. Karneváli archetípussá vált a collegiumi emlékezetben, nemzedékek képzeletére ható rítusok kötődnek nevéhez, azonban személyiségének hiteles vonásai és tragikus sorsának máig ható társadalmi üzenete elfelejtődött. Tudománytörténeti áttekintésben hozzá kötődő, jórészt ismeretlen történeti források alapján kíséreltem meg kibővíteni és árnyalni a róla szóló ismereteinket, rámutatva az 1920–1930-as évek tudományos életében – azon belül is az orientalisztikában és az őstörténet-kutatásban – betöltött, napjainkban sem elhanyagolható szerepére.

19.45–20.00 Kapitány Adrienn

ELTE – EJC

Az Eötvös Kollégium újjászervezése

1950-ben véget ért egy korszak az Eötvös Collegium történetében: a collegiumi képzést megszüntették, az épületben pedig többszáz fős diákszállót alakítottak ki. A Collegium eszméje azonban nem tűnt el: nemcsak fennmaradt végzett hallgatói és tanárai tudatában, hanem új támogatókat is szerzett magának. 1956 nyarán egy nagyszerű pedagógus került a diákotthon élére Tóth Gábor igazgató személyében, akit, bár maga nem volt collegista, megérintett a Collegium szellemisége, és hozzákezdett annak a régi alapokon történő újjászervezéséhez. 1957-ben elkészítette első tervezetét a Collegium visszaállítására, 1958 őszén pedig felvételt nyert a szakkollégium első évfolyama. Előadásomban azt vizsgálom, hogy milyen körülmények között, milyen feltételekkel jöhetett létre és működhetett az „új” Kollégium az első években, s ezt hogyan segítették a régi collegisták; valamint hogy hogyan egyensúlyozott Tóth Gábor a „rég” Collegium eszménye és a politika adta lehetőségek között.

20.00–20.15 Pál Zoltán

ELTR – EJC

Ügynökök a Ménesi úton. Szemelvények a Tóth Gábor vezette Eötvös Kollégium állambiztonsági megfigyelésének történetéhez

Előadásomban arra keresem a választ, hogy mennyire volt jelen a Kádár-rendszer állambiztonsága a Tóth Gábor igazgató által újjászervezett Eötvös Kollégiumban. Noha ahhoz, hogy a témáról részletesebb képet kapjunk, még további kutatások szükségeltetnek, az általam megvizsgált néhány példával talán lehetőségem lesz érzékeltetni azt, hogy a Kollégium és a kollégisták miért váltották ki időről-időre a diktatúra politikai rendőrségének érdeklődését. A számos kérdést felvető előadásban szeretnék kitérni arra is, hogy hogyan tervezem folytatni a téma további kutatását.

20.15–20.30 Vita

május 8., vasárnap

8.00–11.00 Társadalomtudomány szekció

Szekcióvezető: Dr. Albert József

8.00–8.20 Pósch Krisztián

ELTE – ISSzK

*Azt kapjuk, amit megérdemlünk – és jól van ez így,
avagy az igazságos világba vetett hit Magyarországon*

Az igazságos világba vetett hit klasszikus elmélete egy olyan, eredendően pszichodinamikai alapokra épülő modell, mely szerint az emberek szisztematikus torzítással élnek a külső világ percepciója során, és melynek eredménye, hogy elkerülik az igazságtalanság – akár velük szemben alkalmazott – észlelését. Mindemellett megannyi eredmény igazolja, hogy az igazságos világba vetett hit segít abban, hogy bizalommal forduljunk a körülöttünk levő világ felé, biztonságban érezzük magunkat és boldogok lehessünk. Előadásomban egy közel ezer fővel készített, részben longitudinális magyar mintán, arra teszek kísérletet, hogy bemutassam az igazságos világba vetett hit magyarországi alkalmazhatóságát és annak komplex pszichológiai beágyazottságát. Eredményeim alapján igazolódott az igazságos világba vetett hit hatása a boldogságra és önirányítottságba vetett hitre, tovább bemutatom diszpozicionális (személyiségvonások és kognitív lezárás iránti igény) beágyazottságát és kimutatom, hogy míg bizonyos konstruktumok preventív (pl. szociáldemokrata-posztmaterialista értékorientáltság), más faktorok facilitáló (pl. vallásosság) hatással bírnak rá.

8.20–8.40 Laube Csilla

ELTE – EJC

„Olyannak kell lenni, mint a víz, kifolysz a másik kezéből” – Egy aikidó harcművészeti klub kulturális antropológiai elemzése

Másfél éves kulturális antropológiai kutatásom eredményeit foglalom össze előadásom folyamán. Kutatásom ideje alatt egy vidéki aikidó harcművészeti klub életét és tagjainak motivációt vizsgáltam kvalitatív módszerekkel. Beszámolómmal szeretnék rámutatni, hogy kik és milyen motivációs hatásokra fordulnak a mai Magyarországon a harcművészetekhez, mit keresnek bennük és mit találnak az edzéseken túl. Prezentációm során érintem a kutatás és a terep megértése szempontjából kihagyhatatlan területeket, mint például a módszertani indoklást, a vizsgált klub szokásainak bemutatását és azokat a különleges ismertetőjegyeket, melyekkel az aikidó kiemelkedik a harcművészetek egysíkúnak tűnő tengeréből. Kutatásom bemutatása alatt nemcsak pozitív eredményeimet fogom ismertetni, hanem számítani lehet jó néhány megmosolyogtató terepmunkás történetre, valamint nem kevés elgondolkodtató interjúrészletekre is.

8.40–9.00 Alpek Balázs Levente

PTE

A fiatalság munkaerőpiaci jövőképe és a pályakezdők munkaerőpiaci-területi esélyei a Sárbogárdi kistérségben

Hazánkban a munkanélküliség az egyik legégetőbb társadalmi probléma, amit fokoz, hogy közelmúltunk világgazdasági válságának utóhatásait is kezelni kell. A munkanélküliek körén belül hátrányos helyzetben vannak a pályakezdők, akiknek integrációja a társadalom munkavállalóinak körébe nemzeti létkérdés. Előadásomban velük, illetve a leendő pályakezdőkkel foglalkozom. Kutatásom területi alapja a Sárbogárdi kistérség, Fejér megye legfejletlenebb területe. Az előadásban bemutatásra kerül, hogy a 8. osztályosok, illetve a középiskolák végzősei milyen tervekkel, munkaerőpiaci elvárásokkal rendelkeznek, illetve, miképp látják jövőbeni boldogulásuk esélyeit. A pályakezdők tekintetében a mobilitási viszonyok, a képzettség és a jövedelmi várakozások segítségével elemzem munkaerőpiaci helyzetüket, kilátásaikat. Végül sor kerül a pályakezdők jellemző csoportjainak lehatárolására, és ezen csoportok azonosítására, a nehéz munkaerőpiaci helyzetük hátterében álló ok-okozati összefüggések feltárására is.

9.00–9.20 Ditzendy Orsolya

ELTE– EJC

Téeszek és átalakulásuk Dunapatajon

Az előadás célja egy alföldi falu, Dunapataj téeszésítésének és átalakulásának bemutatása, valamint a helyiek döntéseinek megértése, mögöttes motivációinak feltárása. Dunapataj kitűnő kutatási területnek bizonyult, mivel két téesz alakult a hatvanas évek elején (a második téeszésítési hullám idején), és a rendszerváltás során más-más jogi formát választottak az átalakulásra, egyikből részvénytársaság, a másiból kft lett. A kutatás konklúzióinak érdekessége, hogy a különböző jogi formák megválasztása mögött – ha azt szociológiai értelemben vett motivált vagy motivációs cselekvésnek vesszük – a weberi mentalitásbeli különbségek lehetnek fel. Ezen túl felismerhető, hogy a későbbi gazdálkodás sikerét, és a jövőképet nem pusztán az aktuális országos gazdasági helyzet befolyásolja, hanem a bourdieu-i értelemben vett habitus és a tőkék (gazdasági, társadalmi és kulturális) is.

9.20–9.40 Somfalvi Aliz

ELTE– EJC

A népszavazás reprezentációi a 2008-as szociális referendum diskurzusában

A 2006. október 23-án meghirdetett, kezdetben hét kérdéses 'szociális népszavazás' rendkívüli módon megosztotta a szakmai közvéleményt, csakúgy, mint a politikát. Előadásomban azt vizsgálom, hogy ez a polarizáció jelen volt-e a magyar sajtóban a referendum meghirdetésének és megtartásának időpontja között, illetve azt, hogy mennyire kezelték ezt kiemelt témaként az egyes orgánumok. Ahhoz, hogy mindez kirajzolódjon a megjelent cikkek alapján, meghatározok bizonyos szempontokat, melyek mentén detektálható lehet a megosztottság, s melyek akár általánosan is alkalmazhatóvá tehetők. Mindemellett végigkísérem a 'szociális referendumról' szóló cikkek számának alakulását, így feltárva annak jelentős, eseménydús vagy valamilyen okból fontossá vált időszakait. Összességében a népszavazás intézményének vélelmezett legitimitásához, s a fogalom reprezentációinak különbségeihez juthatunk el az általam bemutatott elemzési sémán keresztül.

9.40–10.00 Benke Tibor

ELTE

30 hónap. Az Egészségbiztosítási Felügyelet tündöklése és bukása

Az egészségbiztosítási alapok ellenőrzése – némi túlzással szólva – évszázados kérdés. Az utóbbi évtizedekben ezen túlmenően a fejlett világban egyre nagyobb hangsúlyt fektetettek a betegjogok érvényesítésére, az egészségügyi szolgáltatások minőségének ellenőrzésére, az egészségügyi rendszerek mikro-, mezo- és makroszintű értékelésére. Többek között ezekre a kihívásokra – és az akkor még bevezetésre váró, végül meg nem valósult ún. többbiztosítós rendszer “versenyhivatali” teendőinek ellátására – hozták létre 2006-ban a Magyarországon a maga nemében teljesen új profilú és innovatív megoldásokkal kecsegtető, mindösszesen 30 hónapot megélt Egészségbiztosítási Felügyeletet. Esettanulmányom során arra keresem a választ, hogy milyen szerepet játszott a Felügyelet a magyar egészségügyi rendszerben, milyen tevékenységeket folytatott, mik voltak azok a feladatok, amiket korábban más szerv nem látott el; vagyis végigkövetem a Felügyelet fennállásának 30 hónapját. Természetesen nem hagyhatók figyelmen kívül a Felügyelet konfliktusai sem, amelyek végül a szervezet megszüntetéséhez vezettek – az új egészségügyi kormányzat első lépéseinek eredményeként. A szerző szándéka szerint mindezeket keresztül körvonalazódnak majd a magyar egészségpolitika egyik legizgalmasabb és talán legtöbb konfliktust magában hordozó időszakának főbb törésvonalai és elképzelései is.

10.00–10.20 Kiss Eszter

BCE – SzIK

Város a városban – Uránváros, az „Új-Pécs”

1955-ben egy új városrészt kezdtek építeni Pécsen, a várostól nyugatra elterülő egykori polgári repülőtér helyén. Az uránbánya megnyitása után komoly feladatot jelentett a városba áramló munkaerő elhelyezése, a lakásproblémák megoldása. Az akkoriban igen megbecsült helyzetben lévő uránbányászoknak épült „legmodernebb lakótelepen” 1974 végéig összesen 7350 lakás húztak fel. Igen kiváltságos dolognak számított Uránvárosban lakni – bár ez idő tájt még csak szigorúan Újmecsek-aljának vagy Nyugati városrésznek volt szabad nevezni az uránbányászat titkos volta miatt. A változatos beépítés, az épületek monotonitását megtörő építészeti megoldások, a közintézmények, a szolgáltatásokkal való ellátottság, a tudatosan elhelyezett műalkotások nagy száma és a nagyarányú zöldfelület nem csak élhetővé teszi a városrészt, hanem kivételes példája a tudatos, átgondolt várostervezésnek is. Miként lehet ezt a városrészt értelmezni ma, 2011-ben? Hogyan alakult, változott, milyen szerepet töltött és tölt be ma a város életében? Hogyan vizsgálható Uránváros egykori és jelenlegi helyzete településmérnöki szemmel? Ezekre a kérdésekre igyekszik választ adni az előadás.

10.20–10.40 Egri Gergely

ELTE

A közgazdászok rémálma – Alapjövedelmet mindenkinek?

Képzeld el, hogy minden hónap elsején kézhez kapunk egy fix összeget, teljesen függetlenül attól, fiatalok vagyunk-e vagy idősek, dolgozunk-e vagy sem, magyar állampolgárként vagyunk-e elkönyvelve vagy „csupán” letelepedett bevándorlóként! Az *alapjövedelem* olyan jövedelem, amelyet egy politikai közösség valamennyi tagja számára egyéni alapon biztosít, anyagi helyzetétől függetlenül és munkakötelezettség nélkül. A fogalom hallatán *Friedrich Hayek* vagy *Robert Nozick*, a szabadpiac libertariánus élharcosai minden bizonnyal a hajukat tépnék. Vajon hogyan lesz ebből az első ránézésre „jóléti szörnyszülöttből” racionális alternatíva? Az előadásban ennek logikáját tekintem át. Érdekes paradoxon, hogy a közgazdaságtani szempontból teljesen irracionálisnak tűnő alapjövedelem mellett szóló érvek jellemzően közgazdaságiak, az ellátás ugyanis – meglepő módon – erősen munkaösztönző hatású. *Hazánkban* – ismerve a *segélyezés* körüli botrányokat és a *feketemunka* jelenségének nyílt titokként való létezését – alternatív irányvonal lehetne, ha a mindenkinek járó juttatás felváltaná a diszkrecionális segélyeket, olyan országot teremtve, ahol mindenki joga biztosítva van a méltósággal való élethez, és ahol mindenkinek érdeke a „potyázás elkerülése”, a gazdaság „kifehéredése”.

10.40–11.00 Csóka Endre

ELTE – BK

Játékelmélet és a világgazdaság

Egy önellátó gazdaságban a gazda könnyedén átláthatta, hogy mit és hogyan érdemes megtermelnie, és mivel mennyire kell spórolnia. Nem kellett külön motiválni őt, hiszen mindent a saját érdekében tett. Ezzel szemben ma már szinte mindenkinek specializálódott munkája van, ennek gyümölcse pedig egy bizonyos közösségi érdeket szolgál. Ezért ma már fontos kérdés, hogy a különböző embereket, vállalatokat, piaci szereplőket hogyan tegyük minél jobban érdekeltté abban, hogy a közösségi érdekeket szolgálják. Neumann János és Oskar Morgenstern 1944-es könyvében fogalmazták meg először, hogy a gazdaság működése is ugyanazokkal a eszközökkel elemezhető, mint a matematikai értelemben vett játékok. Vannak játékosok (piaci szereplők), játékszabályok, a játékosoknak vannak információik egymásról és a játék állásáról, vannak lehetséges cselekvéseik, és a játék végén kapnak valamiféle nyereményt. A kérdés pedig az, hogy mi történik, ha minden játékos úgy próbál játszani, hogy a nyereménye a lehető legnagyobb legyen. Vagy ami még ennél is fontosabb: mit tegyünk, ha a szabályok egy részét megválaszthatjuk? Milyen szabályokkal érhetjük el, hogy a játékosok minél inkább úgy viselkedjenek, ahogy mi szeretnénk? A kérdés fontosságát jól jelzi, hogy a Közgazdasági Nobel-díjakat is többnyire ilyen témákban elért eredményekért adják.

11.00–11.15 Szünet

11.15–12.35 Klasszika-filológia szekció

Szekcióvezető: Prof. Havas László

11.15–11.35 Locsmándi Dániel

ELTE – EJC

Peter Lambeck – Egy 17. századi császári könyvtáros élete és kapcsolatrendszere

Előadásomban a 17. századi bécsi udvari könyvtáros, Peter Lambeck pályáját szeretném bemutatni. Jóllehet személye a magyar köztudatban nem túl ismert, egy igen fontos értelmiségiről van szó, akinek élete és munkássága több helyen összekapcsolódik a magyar történelemmel. A protestáns családba született tudós katolizálása után I. Lipót udvari könyvtárosává válhatott, mely tisztségét haláláig megtartotta. Nemcsak a könyvtár anyagát rendezte, hanem több „kulturmissziót” is végzett az uralkodó részére – ezek közül természetesen a Bibliotheca Corviniana felkutatására tett kísérletét ismeretném részletesebben. Előadásom második felében Lambeck fennmaradt levelezéséből kiindulva igyekszem egy 17. századi neohumanista kapcsolati hálóját felrajzolni: kikkel állt levelezésben, milyen jellegű levélváltások zajlottak Bécs és Európa többi része között. Ezzel szeretném vizsgálni, hogy a kor Európája kulturális szempontból mennyire volt nemzeti, állami vagy vallási szempontból egységes. Célom a levelezés segítségével annak igazolása, hogy a kiterjedt kapcsolati hálóik sikeresen és az államhatárok felett kötötték össze a korabeli értelmiséget.

11.35–11.55 Mihálykó Ágnes

ELTE – EJC

Miről mesél egy papiruszlevél? A P.Laur. inv. 633. mint a korai kereszténység forrása

A P. Laur. inv. 633. számú papirusz, amelyet a firenzei Bibliotheca Laurenzianában őriznek, egy levél, amely egyértelmű keresztény utalásokat tartalmaz. A papirusz mérete 21,5x9 cm. Bal felső sarka, jobb és bal oldala, illetve alja letört, a megmaradt részben is lyukak láthatók. A levél származási helye, feladója és címzettje ismeretlen. Korát is csak a paleográfia alapján lehet megállapítani: a 3–4. századra keltezhető. A levél töredékessége miatt tartalma is csak részben rekonstruálható. Előadásomban bemutatom az általam legvalószínűbbnek tartott értelmezést, ugyanakkor ez korántsem jelenti azt, hogy más megfejtése nem lehet a szövegnek. A papirusz tehát felmutatja az összes problémát, amellyel egy ilyen forrás feldolgozása során szembesülhet a kutató. Felmerül a kérdés: mit tud a történész egy ilyen töredékes szöveggel kezdeni? Előadásomban erre keresem a választ: mit tudhatunk meg a korai kereszténységről P. Laur. inv. 633. számú papirusz alapján?

XII. Eötvös Konferencia

11.55–12.15 Szegvári Zoltán

ELTE – EJC

Kijevi Izidor 1434-es ulmi beszéde

Előadásom témája Kijevi Izidor (Isidóros) bizánci metropolita 1434. június 24-én, Ulmban Luxemburgi Zsigmond német-római császárhoz intézett üdvözlőbeszéde. Rövid bevezetés után előbb Isidóros életével és a történelmi helyzettel foglalkozom, felvázolva ezután az encomium bizánci műfaját és hagyományait, majd a beszéd elemzése során vizsgálom egyfelől az említett műfaji követelmények és jellegzetességek érvényesülését, másfelől a szöveget mint történeti forrást. Igyekszem bemutatni, mennyiben erősíti meg az Isidóros által írt proshónéma eddigi ismereteinket, illetve milyen veszélyeket tartogat a kutató számára. A vizsgált beszéd szervesen illeszkedik műfajának keretei közé, jól szemléltetve annak jellemzőit, s képet ad arról, milyennek látta egy 15. századi bizánci főpap a nyugati keresztény világ vezető uralkodóját, mely érdemeit tartotta fontosnak megemlíteni, illetve hogyan szabta személyére mondandóját a műfaj kínálta lehetőségek között. S noha pusztán emiatt is érdemes a vizsgálatra, még sajátos adalékokkal is szolgál, új kérdéseket vetve fel a történészek számára.

12.15–12.35 Avar Anton

PPKE

Szvjatoszláv és Ióánnés: A Rusz és Bizánc összecsapása a Balkánon (968–971)

A 10. század közepi Kelet-Európa egy jelentős hadvezéréről, Szvjatoszláv Igorevics kijevi nagyfejedelemről szólok, aki egy ifjú állam uralkodójaként nyolc év leforgása alatt országához csatolta az Oka menti szláv törzseket, megdöntötte a Kazár Kaganátus hatalmát, átmenetileg meghódítva a Fekete- és a Kaszpi-tenger közét is, majd délnek fordult, két hadjárat során legyőzte és megszállta a Bolgár Cárságot, majd a Bizánci Birodalomra is komoly veszélyt jelentett, amelyet végül csak I. Ióánnés Tzimiskés császár erőfeszítéseinek köszönhetően sikerült megszüntetni. Ez utóbbi háborújával, s az eseménysor rekonstrukciójával kívánok részletesebben is foglalkozni előadásomban. Tanulmányoztam az elsődleges, eredeti forrásokat, elsősorban az orosz őskronikát, s egynémely más, kisebb jelentőségű mű is vizsgálódásom körébe került. A forrásanyag elemzése során igen sok kisebb-nagyobb kérdés, vitás pont, s ezeknek a szakirodalomban esetenként meglepően különböző magyarázatai merültek fel, melyeket igyekeztem a lehetőségekhez mérten megoldani.

12.35–13.00 Ebédszünet

13.00–14.40 Klasszikus irodalmi szekció

Szekcióvezető: Vaderna Gábor

13.00–13.20 Steinmacher Kornélia

ELTE

*A boszorkány-identitás problematikája a mítosz és a nyelv szintjén.
Czóbel Minka: Boszorkány-dalok.*

Az előadás középpontjában Czóbel Minka Boszorkánydalok ciklusaiból választott versek világának feltárása áll. A költőnő életművéhez szecesszió felőli megközelítéssel is számot vetve az elemzés Kusper-Takács Judit Czóbel lírájában érvényesülő szétszórt szubjektummal, decentralizált énnel kapcsolatos gondolataiból indulva ki közelíti meg a boszorkány tematikát. Irodalomelméleti és néprajzi szempontokat felvetve igyekszik megvilágítani magának a boszorkány-identitásnak eleve adott és a szövegek nyelvi megformáltságában és tematikus szintjén is megjelenő ellentmondásosságát, az önmeghatározás kudarcát. A boszorkány hiedelemalakja a káosz világához, az éjszaka világához köthető. Az elemzésben a versekben vissza-visszatérő motívumok mentén – éj, lidérc, szárny, árnyék, könny, madár, köd – megpróbálok felrajzolni a versek világában megjelenő mítoszok, hiedelmek boszorkányát is. Az elemzés a boszorkány hiedelemalakjával általában azonosított asszonyalak sajátosságaiból fakadó belső konfliktusokra is koncentrálni. Ilyen a szabadsággal, önállósággal járó magány és kirekesztettség, a termékenység és gyermektelenség kérdése.

13.20–13.40 Németh Odette

ELTE – EJC

A Pál utcai fiúk: regény, film, kisfilm

Molnár Ferenc ifjúsági regénye. Kötelező olvasmány. Filmeket készítettek belőle. Számtalan nyelvre lefordították. A Nagy Könyv. Színpadi átdolgozás... Folytathatnám még, mi mindenre asszociálhatunk, ha *A Pál utcai fiúk* jön szóba. Molnár Ferenc regénye úgy látszik, örökérvényű. Ahogy Geszti Péter megfogalmazta: „Kortalan, mint Chaplin humora, kemény, mint a Rolling Stones, hibátlan, mint a relativitáselmélet, és felejthetetlen, mint az első szerelem.” Habár kicsit prózaiak ezek a hasonlatok, be kell látnunk, nem kevés igazságtartalommal bírnak, máskülönben nem lenne jelentős recepciótörténete. A konferencián a regény egy újfajta megközelítésével foglalkozom, és Geszti Péter *A Nagy Könyv* c. műsor számára készült kisfilmjét és a kisfilm által felvetett műfaji kérdéseket elemzem a regény és a Fábri Zoltán-féle film kontextusában. Előadásom érthetőségét elősegíti, ha a potenciális hallgatóság megnézi előre a kisfilmet, mely az MTV videótárában *A Nagy Könyv* címszó alatt érhető el.

13.40–14.00 Hojdák Gergely

ELTE

A tudat-immanencia meghaladási kísérletei Madách és Kierkegaard műveiben

A magyar irodalom nagy klasszikusa, Az ember tragédiája témájánál fogva kínálja magát a lét-bölcséleti értelmezésre. Az ilyen irányú interpretációs kísérleteket a szakirodalomban eddig Kant, Hegel, esetleg Büchner filozófiájának horizontján hajtották végre. A lét-bölcséleti értelmezés új, a korábbiaknál talán termékenyebb szempontjait kínálhatja Søren Kierkegaard dán filozófus gondolati világa. Az általam választott szempont, a tudati immanencia meghaladásának irodalmi ábrázolása: ezt szeretném vizsgálni Kierkegaard Az antik tragikum visszfénye a modern tragikumban című írása, valamint Az ember tragédiája szerkezeti elemzése alapján. Előadásomban rá fogok mutatni, hogy Kierkegaard a folklorisztikus és a tragikus görög világlátást, valamint egy „új bensőségesség” vallási programját állítja szembe a szerinte túlságosan reflektált, szorongó „modern” (romantikus) tudattal. Az ember tragédiája szintén egy romantikus, immanens „titáni” En (Ádám) ideologikus (erkölcsi eszmények mentén elképzelt) és deontologikus (álombéli) önteremtési kísérletét mutatja be, amelynek tanulsága az Úrral való kibékülés, és a saját paradox lét-pozíció elfogadása (a végesség tükrében).

14.00–14.20 Tala Nóra

ELTE – EJC

Marlowe versus Goethe, avagy a Faust(us)ok

Faust doktor története valós személy köré épült. A XVI. században élt – igazi reneszánsz férfi: doktor, varázsló, tudós egy személyben. A történet dióhéjban arról szól, hogy Faust lepaktált az Ördöggel. Az Ördög megígéri, hogy Faust minden kívánságát teljesíti a tudós lelkéért cserébe halála után. A mágus a legfőbb tudást hajszolva számos hibát követ el, s ennek talán épp tehetsége és zsenialitása lehet az egyik oka. Élete számos szerzőt megihletett. Előadásomban Goethe és Marlowe verzióját hasonlítom össze egymással. Bár az alaptörténet megegyezik, a két mű elemeiben utal a korra, amelyben keletkeztek, és egyes különbségek nagyban módosítják a két szöveg üzenetét.

14.20–14.40 Polgár Tibor

ELTE – EJC

Montaigne-i pedagógia(?)

Montaigne-től ered a majdani gazdag francia esszéirodalom, nemcsak főműve címének (*Les Essais de Michel de Montaigne*) okán, hanem annak a szkeptikus, kritikai szemléletmódnak köszönhetően is, mely áthatja „próbálkozásait”. De mit mondhatunk a nevelésről, a pedagógiáról alkotott képéről, ha ő maga vallja: „nem tanítok, mesélek”? Előadásomban három kérdéskörre térek ki: először igyekszem meghatározni, mit tekinthetünk Montaigne-nél nevelés-oktatásnak, hiszen ez csak áttételesen jelenik meg; majd elemzem, milyen jellegű tudást milyen módszerrel szándékozik átadni, azaz milyen mintát állít tanulója elé, s az mi módon helyezkedik szembe a skolasztika dogmatizmusával; végül pedig elgondolásainak esetleges hiányosságának, nevezetesen felnőttközpontságának szentelek néhány gondolatot. Kevés ponton támadható Montaigne elképzelése, de mivel korával ellentétben, már nem kisméretű felnőttként kezeljük a gyerekeket, pedagógiája sokkal inkább a felnőttekre alkalmazható. Pedagógiai elképzelése egyszerre táplálkozik saját tapasztalataiból és antik előképekből; a nevelést a legszélesebben értelmezi, ügyelve a fizikai erőnlétre, s esetleges hibái ellenére is összefüggő, kiforrott rendszert alkot.

14.40–14.55 Szünet

14.55–16.35 Kortárs irodalom szekció

Szekcióvezető: Gintli Tibor

14.55–15.15 Györki Tamás

ELTE – EJC

Metró az orosz városi folklórban, avagy “Парапельсний мир”

Oroszországban hosszas hallgatást követően a városi folklór behatóbb vizsgálatára amerikai mintára a peresztrojkát követő időkben került csak sor, s a témában megjelent művek sora bizonyítja, hogy azóta tudományos körökben is polgárjogot nyertek az ez irányú kutatások (A. F. Belouszov, Sz. Ju. Nyekljudov). Előadásomban elsősorban az orosz városi folklór sajátosságaira szeretnék rávilágítani, amelynek tematikai alapjául a moszkvai metróról élő elképzelések sokaságát választottam. Ennek során nem csak a metróról kialakult kép kulturális-történelmi értelmezése bontakozik ki előttünk, hanem az orosz városi folklór műfaji sokszínűsége (bilinák, rémtörténetek, csasztuskák, dalok és versek) és annak egyéb helyi specifikumai is. A tudományos írások, személyes beszámolók és információk mellett előadásom anyagául a példák kimeríthetetlen tárháza, az internet szolgált.

15.15–15.30 Gyuris Kata

ELTE – EJC

A műfaj kérdése Vladimir Nabokov Pnyin professzor című művében

Nabokov eredetileg a *New Yorker* magazinban jelentette meg hat rövid, látszólag önálló novelláját, melyek Tyimofej Pnyin, az Oroszországból az Egyesült Államokba emigrált irodalomprofesszor kalandjait örökítik meg. 1957-ben írta meg az összekötő kapocsnak szánt hetedik fejezetet, s immár könyv formájában is megjelenhetett a *Pnyin professzor*. Mivel a regény nagy része Waindell College-ban játszódik, s az akadémiai élet örömeire és viszásságaira koncentrál, a művet gyakran nevezik kampusz vagy egyetemi regénynek, s emiatt gyakran paródiaként olvassák. Ez azonban túl szűkösen szabná a mű értelmezését, hiszen rengeteg tragikus elem is megjelenik benne, legfőképpen az ötödik fejezetben, mely Miráról, Pnyin tragikus sorsú szerelméről szól. A tragikus és komikus jelenetek keveredése mellett, önéletrajzi és metafikciós elemek is megjelennek, s több utalás is történik Vladimir Vladimirovicsra, a szintén Oroszországból Amerikába emigrált tudósra, illetve N.-re a híres amerikai-orosz íróra. Előadásomban ezt a műfaji keveredést szeretném bemutatni, s amellett érvelni, hogy maga a mű is csak sokadik olvasásra, a műfaji komplexitás teljes ismeretében értelmezhető és értékelhető. Tehát, ahogy Nabokov mondaná, az igazi olvasó az újraolvasó.

15.35–15.55 Török Boglárka

BGF

Élet a holokauszt után – a második világháborúban átélt események feldolgozása és az identitáskeresés Marcel Reich-Ranicki Mein Leben (Életem) c. önéletrajzi regényében

Kicsoda Ön tulajdonképpen? – szegezték a kérdést Marcel Reich-Ranickinak, a Németországban élő, lengyel származású irodalomkritikusnak. Az idén 91 éves „Literaturpapst” fiatalságát a háború árnyékában, zsidó lévén halálos veszélyben töltötte. Miután csalódott a kommunista pártban, visszatért a Német Szövetségi Köztársaságba, ahol régen óhajtott vágya vált valóra: az egyik legismertebb és legbefolyásosabb irodalomkritikusként tartják számon, és mai napig a Frankfurter Allgemeine Zeitung munkatársa. 1999-ben családja unszolására látott napvilágot önéletrajzi regénye. Ennek alapján előadásomban a holokausztot túlélte Reich-Ranicki hol kimondott, hol csak a sorok között megbúvó identitásválságára, identitáskeresésére fektetek hangsúlyt, valamint arra, hogy a múlt feldolgozása hogyan jut érvényre az egyes fejezetekben. Végül kitérek az önéletrajzi regény esetében leggyakrabban felmerülő problematikára: mivel az író másik nézőpontból látja az elmúlt eseményeket, mint amikor átélte azokat, hol vannak a valóság határai, és hol kezdődik a fikció? Mennyire befolyásolják a hitelességet a két időpont között eltelt évek? Lehet-e következtetni a regényben szereplő „én”-ből a valós „én”-re?

15.55–16.15 Szatmári Zsófia

ELTE – EJC

Sembène Ousmane Xala c. regényének és filmjének összehasonlítása

Sembène Ousmane (1923–2007) szenegáli frankofón író és filmrendező. Az 1973-as *Xala* c. regénye alapján egy évvel később nagyjátékfilmet készített. A könyv, bár népszerűségnek örvendett hazájában, inkább középszerű, viszont a film humorával, összetettségével ma is élvezhető. A két mű közti különbségeket mutatom be a tartalom, műfaj és hangnem szempontjából – vázlatosan. A történet röviden: egy többnejű üzletember bukása egy régi bűnéért „kapott” rontás következtében. Az átok a harmadik házasságának nászéjszakáján rá lesújtó impotencia formájában jelentkezik, és feloldásáért mindent elkövet, így anyagi és családi válságba zuhan. A regény semleges hangnemével, kezdetleges jellemábrázolásával nem kifejezetten érdekes. Ám a film a szereplő személyiségét egy-egy jellemző tulajdonságukra csökkenti, csak a főhős szempontjából fontosakra. Újítás még a főszálhoz szorosan nem kapcsolódó jelenetek beleillesztése, pl. egy földműves városi útja, egy lopás, ami által szélesebb képet kaphatunk az akkori Szenegálról. Ráadásul – mint film – alkalmas beszélt nyelv, tárgyi világ és táj dokumentálására, azaz kultúramegőrző funkciót is betölt, ami az alkotó kimondott és itt el is ért célja.

16.15–16.35 Vég András

ELTE – EJC

A náciizmus mint esztétikai jelenség és a giccs

Auschwitz nem más, mint a világ megtisztítási, domesztikálási kísérlete a „rúttól”. Auschwitz nem csak a modernitás botránya, az esztétika botránya is, mert e kettő, modernitás és esztétikum elválaszthatatlanok egymástól. A 18. század közepétől-végétől megkezdődő modernitás folyamatában a világ korábbi, egységes és megrendíthetetlen képe világnézetek sokaságára esik szét. Ezek a világnézetek sosem függetlenek, ellenkezőleg, nagyon is szorosan összekapcsolódnak az ízlés, vagyis az esztétikai ítélőképesség kérdésével. A modernitásban ennek megfelelően a politika is jelentősen át-esztétizálódik, például az ún. szimbolikus politika formájában. A náciizmus az a politikai mozgalom a politika esztétizálását a legradikálisabb módon vitte el a legszélso végletekig. A náciizmus ideológiai céljai, az „übermensch”, a „tisza faj”, az „ezeréves birodalom”, az „aranykor”, mind esztétikai célok voltak. A náciizmus világképe nem csak a 19. századi romantikus művészet metaforáinak politikai kizsákmányolása, hanem ennek révén egyúttal nagyszabású giccs volt.

16.35–16.50 Szünet

16.50–18.30 Nyelvészet szekció

Szekcióvezető: Laczkó Krisztina

16.50–17.10 Minchev Vaszil

ELTE – EJC

Az igeképzők általános rendszere felé

A *Magyar Grammatika* által egyik ránk hagyott feladat az igeképzők rendszerének összeállítása. Az egyetemi tankönyv számos példával illusztrálja az egyes igeképzők funkcióját, ám nem vállalkozik jelentéseik összesítésére. Arról se nyilvánít véleményt, hogy melyek azok az igeképzők, amelyek tipikusan járulnak idegen szavakhoz, akár olyanokhoz, amelyek még nem képezik a magyar szókincs részét, ugyanakkor igeképzővel ellátva bekerülnek (mindennapi) nyelvhasználatunkba. Az ezzel kapcsolatos szabályokat és anomáliákat az -l igeképző példáján kívánja felvázolni és megvitatni a jelen előadás.

17.10–17.30 Markó Anita

ELTE – EJC

„Önmagunk -nak -ról” Naplóváltozatok a klasszicizmustól napjainkig

A napló tagadhatatlanul korunk, modernitásunk kiemelt tárgya, sőt – bátor megfogalmazás szerint – életformája. Nem más, mint egy nagyon élő, mai kommunikációs forma, amely az irodalmiság határmezsgyéjén mozog. Dolgozatomban arra keresem a válaszokat, hogy mitől válik ennyire modernné, népszerűvé ez a messzi gyökerekkel rendelkező műfaj. Különböző korok különböző naplóinak esettanulmányként elemzésével kívántam rávilágítani a napló műfaj működésének mikéntjére. A napló értelmezésem szerint a kommunikációs aktusok összefonódása egy olyan különleges térben, ahol a szerző, az olvasó és az írás eredendően egy adott Énben konstruálódik. A naplót dolgozatomban kommunikációs formaként kezelem, ezért választottam az elemzési szempontok alapjául a jakobsoni modellt, amely a kommunikációs folyamat résztvevőihez kapcsolja a nyelv különböző funkcióit. Ez az összekapcsolódás az, ami transzparens módon megnyilvánul a különböző diáriumokban, ezek stilisztikai jellegzetességeiben, és lehetővé teszi a műfaj átfogó megfigyelését. Vizsgálatom emellett arra irányult, hogy a nyelvi kifejezésmódot, a stilisztikai jellemzőket miként határozza meg az autokommunikáció, illetve az eleve szándékolt kiadás. Elemzésem tárgyául magyar nyelvű nonfikciós naplókat választottam, kiindulva Széchenyi István prototipikusnak ítélt *Naplójából*, amely nyomán a naplók különváló karakterisztikus elemeit vizsgáltam Kölcsey Ferenc, Kazinczy Ferenc, Csáth Géza, Márai Sándor és az *e-BOK* kiadvány 21. századi blogszerzőinek írásaiban. Arra törekedtem, hogy minél szélesebb skáláját mutathassam be a napló, e gazdag lehetőségekkel bíró önkifejezési forma változó értékeinek.

17.30–17.50 Gyöngyösi Megyer

ELTE – EJC

Tóth Krisztina, Kovács András Ferenc és Varró Dániel alkotásmódjának stiláris vizsgálata

Tóth Krisztina, Kovács András Ferenc és Varró Dániel a kortárs magyar líra három meglehetősen fontos alkotója. Érdemes esetükben megfigyelni, hogy a közös korban élő és közös lírai hagyományt ismerő poézisek mennyire más utakon indulnak el, s hogyan illeszkednek mégis harmonikusan korunk költészetébe. Az előadás időbeli korlátai rákényszerítenek bennünket arra, hogy az egyébként igen gazdag költői életpályák egy-egy kötetét és néhány szonettjét kiemeljük, azokat pontos stilisztikai vizsgálat alá helyezzük, s így módon alakítsunk ki egy átfogóbb képet az alkotásmódok stiláris jellemzőiről. Ezek a részletesebben tárgyalt kötetek a *Porhó*, a *Hazatérés Hellászból* és a *Túl a Maszat-hegyen* lesznek, emellett Tóth Krisztina a *Porhó*-ban is megjelent öt szonettjét, Kovács András Ferenc *Szabadvendég* című és Varró Dániel *De mit vesződöm én* kezdetű szonettkoszorúját vizsgáljuk. Elemzésünk szempontrendszerét az intertextualitás és a zeneiség különböző formában való megjelenései és egyéb stiláris elemek – mint a képhasználat, a szó – és kifejezőkészlet illetve a mondat szerkesztés jellemzői adják.

17.50–18.10 Szabó István

ELTE – EJC

*Két nyugat-európai nagyhatalom közt félúton,
avagy a Csatorna-szigetek (nyelvészeti) krónikája*

A címben természetesen Angliáról és Franciaországról van szó, ahol ma két különálló terület, nép, kultúra és nyelv található. Az idők során azonban útjaik rendkívül sokszor keresztezték egymást. A francia kultúrának és nyelvnek a XI. századtól kezdődő szigetországi elterjedése több évszázadon keresztül rányomta bélyegét „Artúr király honára”. Tudnunk kell azonban, hogy ez a kultúraátvitel nem direkt módon ment végbe. A Francia-hon északnyugati szegletében 911-ben letelepedő normannok hihetetlen gyorsasággal, mintegy két évtized alatt átvették az ott beszélt francia nyelvjárást, amelyet saját germán szubsztrátumuk elemeivel gazdagítottak. Ebben a formájában terjesztik el az 1066-ban megvívott győztes hastingsi csata után Angliában, ahol az angol-normand dialektus a maga útján indul fejlődésnek, jelentős mértékben befolyásolva a mai (messze nem egységes) angol nyelvet. Mintegy tanúként mindvégig jelen van azonban Anglia és Franciaország között egy térség, amely a két nép behatásai nyomán mindkettő jegyeit magán viseli: a La Manche csatornában elhelyezkedő – nomen est omen – Csatorna-szigetek, melyet a normannok már 933 körül birtokba vettek. Mivel mindig is vonzottak a határterületek, ezért előadásomban ennek a szigetcsoportnak a nyelvi változásaiba szeretnék betekintést nyújtani és támpontként e változások történelmi alapjait is ismertetem. Fő célom, hogy bemutassam a normann francia nyelv időbeli fejlődését a francia és az utóbbi időben jelentős mértékben felerősödött angol nyelv hatása alatt.

18.10–18.30 Petykó Márton

ELTE – EJC

Némák-e a fonémák? – Az /e:/ fonéma és az [e:] beszédhangok viszonyának kognitív nyelvészeti vizsgálata

Azok a beszédhangok, amelyeket a beszélők azonosnak tartanak, artikulációs és akusztikai értelemben nem egészen azonosak. Ezt az ellentmondást oldja fel a fonéma fogalmának bevezetése. A kognitív fonológia meghatározása szerint a beszédhang egy fizikailag folyamatos akusztikai jelenség, amely a hallgató által egyneműként érzékelt szakasza, amely egyedi, mivel egy konkrét hangfolyam konkrét szakaszának akusztikai jellemzőit tartalmazza, míg a fonéma egy kognitív folyamatok (absztrakció/sematizáció, kategorizáció) eredményeképpen létrejövő mentális entitás: a beszélő által korábban feldolgozott, akusztikai/percepciós, valamint artikulációs szempontból hasonló beszédhangok (mint példányok) reprezentációinak halmaza. Előadásomban egy magyar fonéma, az /e:/ vizsgálatán keresztül egyrészt azzal foglalkozom, hogy a példaalapú prototipikus kategorizáció elmélete alapján mi a fonéma és a beszédhang viszonya, másrészt pedig azzal, hogy ez a viszony mennyiben támasztható alá egy ismert akusztikai fonetikai módszer: a formánsok, tehát a felhangszerkezetből intenzitásuk révén kiemelkedő frekvenciatartományok mérésének segítségével.

18.30–18.45 Szünet

18.45–20.25 Filozófia szekció

Szekcióvezető: Faragó-Szabó István

18.45–19.05 Fazakas István

ELTE – EJC

A metafora státusza a filozófiai diskurzusban

Előadásomban a metaforáról és annak a filozófiához való viszonyáról egy a múlt század második felében lezajlott vita rekonstruálásának a keretei között lesz szó, melyben két francia filozófus: Jacques Derrida és Paul Ricoeur vett részt. Derrida 1971-es írására A fehér mitológiára Ricoeur Az élő metafora nyolcadik tanulmányában kritikusan reagál és erre a kritikára Derrida a *Le retrait de la métaphore* című, eredetileg egy konferenciára készült szövegében válaszol. Mindazonáltal a vitában felmerülő problémák túlmutatnak e két szerző nevéhez szigorúan kapcsolódó gondolatok tartományán, hiszen maguk is Heideggerig, Nietzscheig, sőt akár Kantig nyúlnak vissza. Előadásomban, a szerteágazó érvelések részletes és árnyalt elemzése helyett, azokat a fő motívumokat ragadom ki, melyek alapján határozzák meg a két gondolkodó közti feszültséget.

19.05–19.25 Takó Ferenc

ELTE – EJC

Kína: Voltaire kétezzer éves ideálképe

A kínai bölcselet tanításai a jezsuita misszionáriusok fordítói tevékenységének köszönhetően a 16-17. század fordulójától váltak ismertté Európában. Ezen interpretációk azonban jellemzően a rend és az ahhoz közel állók céljait segítő születtek meg, a szövegek forrásaikhoz való hűsége helyett inkább az e céloknak megfelelően kialakított koncepcióba való illeszkedését tartva szem előtt, úgy az egyes terminusok, mint a központi gondolatok tekintetében. A felvilágosodás korának több gondolkodója az említett fordításokra és interpretációkra támaszkodva fejt ki a kínai bölcseletet érintő nézeteit. Előadásomban a konfuciusz tanítás voltaire-i interpretációját mutatom be, melyben a Metafizikai értekezés, A tudatlan filozófus, és a Filozófiai ábécé szerzője a konfuciuszi „morálfilozófiát” saját erkölcsstanába, az ideális közösségről kialakított képébe igyekszik beilleszteni. Vizsgálódásom központi témája, hogy miként használja fel Voltaire a kínai társadalomszervezetet – a jezsuita misszionáriusokhoz hasonló módon – a saját elméletét alátámasztó, és az egyház „egyeduralmát” gyengítő példaként.

19.25–19.45 Tóth Olivér István

ELTE – EJC

Oidipusz álma

Előadásomban azt a problémát szeretném körüljárni, amely a klasszikus német idealizmus kopernikuszi fordulata nyomán jött létre, hogy milyen módon kapcsolódnak a metafizikai problémák a gyakorlati filozófiához. A megoldást már Kant az esztétikában kereste, bár sokak szerint sikertelenül. Valóban elveszett-e az egység, vagy helyreállítható lenne a filozófia harmóniája? Ezt a kérdést szeretném egy idealista esztétika segítségével körüljárni, amelynek során Kant fenséges mint az egyetlen morális töltéssel rendelkező esztétikai kategória felfogását szeretném némileg hegelianus szemszögből bírálni. A kérdés egyik lehetséges megoldása szerintem egy új esztétikai tipológia felállítása lehet.

19.45–20.05 Kapelner Zsolt Kristóf

ELTE

A még radikálisabb fordítás

Előadásom tárgya W. V. Quine radikális fordítási gondolat kísérletének egy lehetséges kiterjesztése. Quine számos nyelvfilozófiai érvét igyekezett alátámasztani egy olyan elképzelt szituációra hivatkozva, amiben egy nyelvész, kizárólag megfigyeléseire hagyatkozva kénytelen lefordítani egy teljesen ismeretlen népcsoport nyelvét. E gondolat kísérletet elemezve jutottam el a fordítás, a jelentés, a referencia meghatározatlanságának – hétköznapi nyelvhasználatunkra is érvényes – téziseiig. Felvetődik azonban a kérdés, hogy valójában mennyire radikális ez a szituáció? Végére is az emberi viselkedés általános jellemzői, nyelvi intuíciónk, az elme sajátosságai mind alapot szolgáltathatnak a fordításhoz. Mi történik tehát, ha nyelvészünket egy *valóban idegen*, nem emberi környezetbe helyezzük? Milyen problémákat old meg és vet fel egy ilyen szituáció vizsgálata Quine téziseire nézve? És egyáltalán jogosult-e a kísérlet ilyen módon való kiterjesztése? Előadásomban csupán e rendkívül érdekes kérdések felvetésére és e még radikálisabb szituáció felvázolására vállalkozhatom, a téma részletes kidolgozása – részemről legalább is – további kutatásokat igényel.

20.05–20.25 Bálint Boldizsár Péter

ELTE – EJC, BISz

Tehermentes identitások

Rawls igazságosság elméletének keretein belül az individualista és komunitariánus emberkép összevetésére kerül sor. Igyekszem bemutatni a rawlsiánus elmélet Michael J. Sandel által irányított kritikáját. Az alapvető jogok és a különbség elvének ellentmondásosságát pedig a queer és kozmopolita identitások bemutatásával kívánom feloldani.

20.25–20.30 Zárszó

A rövidítések feloldása

Egyetemek

BBTE – Babeş-Bolyai Tudományegyetem
BCE – Budapesti Corvinus Egyetem
BGF – Budapesti Gazdasági Főiskola
ELTE – Eötvös Loránd Tudományegyetem
MTA SZBK – Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Központja
PPKE – Pázmány Péter Katolikus Egyetem
ÓE – Óbudai Egyetem

Szakkollégiumok

BK – Bolyai Kollégium
BIK – Bibó István Kollégium
EJC – Eötvös József Collegium
EK – Eötvös Loránd Kollégium
FGySzK – Farkas Gyula Szakkollégium
ISSzK – Illyés Sándor Szakkollégium
PFK – Protestáns Felsőoktatási Szakkollégium
SzIK – Szent Ignác Szakkollégium

Jegyzetek

Javítások

Történelem szekció:

A programfüzet betördelése után derült ki, hogy szükséges a *Koraújkor-történeti* és az *Új- és jelenkortörténeti* szekció cseréje, így az az absztraktoknál sajnos nem tükröződik. A kellemetlenségért minden résztvevő elnézését kérjük.

Informatika szekció:

19.40–20.00 Englert Péter

20.00–20.20 Parragi Zsolt

20.20–20.40 Sztupák Szilárd Zsolt

Koraújkor-történeti szekció

18.00–18.15 Póka Ágnes

18.15–18.30 Kádár Zsófia

18.30–18.45 Arató György

18.45–19.00 Sebők Richárd

19.00–19.15 Nagy János

19.15–19.30 Kökényesi Zsolt

19.30–19.45 kérdések

Collegiumtörténet szekció

19.45–20.00 Perényi Károly–Arató György

20.00–20.15 Kapitány Adrienn

20.15–20.30 Pál Zoltán

20.30–20.45 kérdések

Sebők Richárd előadásának címe és absztraktja

A II. Rákóczi Ferenc által felállított Törvények Táblája – társadalomtörténeti megközelítésben

II. Rákóczi Ferencről és tevékenységéről történészi munkák százai születtek az utóbbi évszázadokban. A téma diplomácia-, politika-, jog-, had- vagy éppen gazdaságtörténeti szempontból komoly szakmunkák megírását ösztönözte. Azonban a társadalomtörténeti aspektus, főként a köznemesség vonatkozásában némiképp háttérbe szorult, és csak nagy vonalakban ismeretes előttünk. Éppen ezért előadásomban arra teszek kísérletet, hogy II. Rákóczi Ferenc által felállított Törvények Táblájának személyi összetételét vizsgálva társadalomtörténeti kérdésekre keresek válaszokat. Vajon azok a bírák, akiket a vármegyék többszöri felszólítás után delegáltak a törvényszék működési helyére, a jó módú birtokos (ún. bene possessionatus) köznemesség tagjai közül kerültek ki? Ennek a tisztségnek a betöltése hivatali pályájuk csúcsának tekinthető, vagy csak egy állomásának, valamint a rebellióban és annak államszervezetében való részvétel miként befolyásolta őket a későbbiekben? Illetve kimutathatóak-e a bírák családjai között házassági és rokoni kapcsolatok?

Befektetés a jövőbe

TÁMOP 4.2.3-08/1/KMR

Tudományos eredmények megismertetése, a tehetség-felismerés, a tehetségtámogatás, és a tehetség-elismerés szolgálatában az ELTE-

Az ELTE házhoz megy!

Időtartam: 2009. szeptember 1-től 2011. augusztus 31-ig.

Kedvezményezett: Eötvös Loránd Tudományegyetem,
1054 Budapest, Egyetem tér 1-3., www.eotvoscollegium.hu/ELTEhazhozmegy

Az Európai Unió és a Magyar Állam
által nyújtott támogatás összege 46 millió Ft.

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Regionális Fejlesztési Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Nemzeti Fejlesztési Ögynökség
Újratírók
www.nfo.hu

